

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVI

CELOVEC, PETEK, 18. DECEMBER 1981

ŠTEV. 51 (2050)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Vojno stanje na Poljskem

Oblast je prevzel vojaški svet narodne rešitve

Položaj na Poljskem, ki je zdaj že leto dni včasih bolj, včasih malo manj resno zaposloval mednarodno javnost, je v noči od sobote na nedeljo doživel dramatično zaostroitev: oblast je prevzel „vojaški svet narodne rešitve“ in v državi je bilo razglašeno vojno stanje. Vojaske svet, v katerem je 14 generalov in več polkovnikov, naj bi državi zagotovil red in mir — dva temeljna pogoja za nadaljevanje socialistične obnove in izvedbo reform. Čeprav ima ta organ široka pooblastila in tudi izvršilni značaj, parlament, vlada in državni svet vsaj formalno še naprej delujejo. Sicer pa je vsa važnejša mesta zasedla vojska, medtem ko so bile zveze s tujino bolj ali manj prekinjene.

O novem položaju na Poljskem je javnost seznanil predsednik vlade general Wojciech Jaruzelski, ki je dejal, da je takšen ukrep zahteval nastali položaj in da je bila uvedba vojnega stanja potrebna zato, da bi deželo rešili pred neizbežno katastrofo. Vodilni list „Trybuna Ludu“ pa je v svojem komentarju zapisal, da je bila sprejeta težka, a edino možna odločitev spričo aktualnega položaja; list dodaja, da je armada bila in je porok za obstoj republike, medtem ko vo-

ce, naj začno splošno stavko iz protesta proti uvedbi izrednega stanja v državi.

Sicer pa je najnovejši razvoj na Poljskem sploh neposredno povezan z vsem tistim, kar je bilo splošno znano pod imenom „Solidarnost“. V razglasu, ki ga je objavil po varšavskem radiu, je vojaški svet trdil, da so protidržavne prevratniške sile sovražnikov socializma privedle državo na rob državljanske vojne — „te sile pod firmo Solidarnost preiščeno bojkotirajo pobude, ki bi lahko prispevale k reševanju Poljske iz krize“. Baje so v Solidarnosti v zadnjem času prevladale radikalne sile, ki niso hotele pogajanj z vlado oziroma so vlado hotele izsiljevati. V takšni situaciji potem oblastem ni preostalo ničesar drugega, kakor da so se zatekle k najostrejšim ukrepom.

Razvoj dogodkov na Poljskem je seveda vzbudil splošno zaskrbljenost tudi v široki mednarodni javnosti. Prve reakcije so razumljivo zelo različne: medtem ko na Vzhodu v bistvu pozdravljajo zadnje ukrepe, češ da je bila to edina možnost, rešiti Poljsko pred dr-

žavljansko vojno, pa v zahodnih državah izražajo zaskrbljenost, ponekod pa tudi obsojajo ravnanje poljskih oblasti. Pri tem je vsekakor značilno, da tako na eni kot na drugi strani svarijo pred kakršnimkoli tujim vmešavanjem v zadeve Poljske ter poudarjajo, da je treba zagotoviti, da bodo Poljaki sami našli izhod iz sedanje krize.

Kako se bo nadaljevalo iskanje take poti, trenutno seveda še nihče ne more povedati. Saj je sploh trenutni položaj na Poljskem še povsem neznan in je javnost odvisna od redkih, pogosto nasprotujočih si vesti, ki po raznih kanalih prihajajo od tam. Tako tudi še ni mogoče presoditi, ali sedanja zaostroitev pomeni konec politike dialoga in prenove, ali pa je nasprotno zamišljena kot ukrep, ki naj bi preprečil konfrontacijo in odprl pot k prenovi. Eno je v tej zvezi brez dvoma zanimivo: med tistimi, ki so bili aretirani po razglasitvi vojnega stanja, niso le „skrajneži“ iz vrst Solidarnosti, marveč so med njimi tudi visoki in najvišji člani prejšnjega vodstva partije in države.

Kam se bo nagnil nadaljnji razvoj na Poljskem, bo torej mogoče ocenjevati šele tedaj, ko bodo tamkajšnje razmere nekoliko bolj jasne in znane. Najvažnejše pa bo, da ne pride do kakršnegakoli vmešavanja od zunaj — tudi ne v obliki neodgovornega ščuvanja in zastrupljanja, kakor smo ga ob takih dogodkih žal vajeni tudi v delu avstrijskih medijev.

Iz njihove smrti diha v nas novo življenje

Podobno kakor nacistično „ljudsko sodišče“, ki je prišlo posebej iz Berlina v Celovec, da je pod predsedstvom krvnika Freisslerja sodilo skupini slovenskih antifašistov iz Sel, Šežnke Kaple in okoliških vasi, je tudi posebno fašistično „sodišče za obrambo države“ potovalo iz Rima v Trst soditi 60 primorskim rodoljubom, ki so se borili za osvoboditev izpod fašističnega jarma. Pred štiridesetimi leti — 14. decembra 1941 — je predsednik tega fašističnega tribunala razglasil razsodbo: 9 smrtnih obsodb in skupno 960 let zaporne kazni za ostale obtožence. Štiri smrtne kazni so bile spremenjene v dosmrtno ječo, 5 obsojencev pa so ustrelili 15. decembra 1941 na openskem strelišču.

Teh črnih dogodkov pred štiridesetimi leti so se te dni spominjali primorski rojaki in z njimi demokratično nastrojeni pripadniki večinskega naroda. Na kraju usmrtitve štirih obsojencev je bila spominska svečanost, ki jo je priredilo vsedržavno združenje partizanov, slovenski in italijanski govornik pa sta spregovorila o veličini borbe primorskih Slovencev proti fašizmu. Prosvetno društvo Tabor na Opčinah je za obletnico pripravilo bogato dokumentarno razstavo o tedanjem zločinu, obnovljeno društveno knjižnico so poimenovali po junakih, ki so pred štiridesetimi leti padli pod krogli fašističnih krvnikov, v kulturnem programu pa so prikazali lepljenko o tržaškem procesu, ki jo je režiral Drago Gorup.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu je ob 40-letnici zloglasnega procesa pripravila v Kul-

GENERALNI KONZUL KRŽIŠNIK PRI ZSO:

Tudi v bodoče se koroški Slovenci lahko zanašajo na podporo matice

Novi generalni konzul SFRJ v Celovcu Marko Kržišnik, ki je pred kratkim prispel na novo delovno dolžnost na Koroškem, je v torek popoldne v spremstvu Alfonza Naberžnika obiskal sedež Zveze slovenskih organizacij, kjer so gosta sprejeli člani obeh odborov ZSO ter predstavniki včlanjenih organizacij in ustanov.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je generalnemu konzulu Kržišniku kratko predstavil zgodovino Zveze slovenskih organizacij kot naslednico Osvobodilne fronte ter mu tolmačil trenutno organizacijsko stanje. Prav tako pa ga je seznanil z dolgoletnim bojem koroških Slovencev za izpolnitev člena 7 državne pogodbe ter ga prosil, da kot predstavnik matičnega naroda in njegove države z razumevanjem spremlja in podpira upravičena prizadevanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Generalni konzul Kržišnik je v svojem odgovoru naglasil, da je tako imenovano koroško vprašanje v Sloveniji in Jugoslaviji splošno znano in stalno prisotno. Dejal je, da mora biti manjšini zagotovljena dejanska enakopravnost na vseh področjih in ravneh in v boju za ta cilj se koroški Slovenci tudi v bodoče lahko zanašajo na vsestransko podporo matičnega naroda.

Umrli je Tone Fajfar

V Ljubljani je po krajši hudi bolezni umrl Tone Fajfar, znani slovenski družbenopolitični delavec, ki je več desetletij zavzemal visoke položaje v medvojnem in povojnem obdobju svoje domovine.

Kot delavec se je Tone Fajfar najprej vključil v krščansko-socialno sindikalno gibanje, kjer se je zavzemal za povezavo z levičarskimi silami, predvsem s komunisti ter je leta 1946 postal tudi član KPJ. Leta 1941 se je kot zastopnik krščanskih social-

cev udeležil ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte slovenskega naroda, v kateri je potem vsa leta imel odgovorne funkcije. Maja 1942 je odšel v partizane, bil je udeleženec kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda in delegat na II. zasedanju AVNOJ, postal je član prezidija tega pomembnega foruma, leta 1944 pa član Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta.

Po osvoboditvi je bil Tone Fajfar minister v prvi slovenski vladi in tudi v poznejših letih član vlade oziroma izvršnega sveta. Dolga leta je bil republiški in zvezni poslanec, pa tudi po upokojitvi vse do svoje smrti je opravljal številne družbenopolitične naloge zlasti v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije, v vodstvu Prešernove družbe in na drugih področjih.

Tone Fajfar je bil — kakor je zapisal o njem njegov dolgoletni soborec Marjan Breclj — „v najzlahtnejšem smislu frontovec“. To je dokazal zlasti tedaj, ko je šlo za enotnost OF in narodnoosvobodilnega gibanja; vedno se je boril za vključevanje krščanskih množic v to gibanje ter za kvalitetno preobnovo OF kot enotne vseljudske politične in osvobodilne organizacije slovenskega naroda. Prizadeval si je za dobre odnose z verskimi skupnostmi in obenem proti izrabljanju vere v politične namene.

Ob smrti Toneta Fajfarja so mnogi vodilni predstavniki orisali njegovo mesto v medvojnem in povojnem obdobju. Pri tem je eden izmed njih zapisal, da so bila vsa ta prizadevanja lahko uspešna tudi zato, ker so bili njihovi nosilci in voditelji takšni ljudje, kot je bil tovariš Fajfar: ljudje s čutom za človeka in njegove probleme, ljudje, ki so se v vsem svojem dejanju bojevali zoper vsakršno obliko izkoriščanja, ljudje širokih kulturnih in človeških obzorij.

Za svoje delo in zasluge je Tone Fajfar prejel tudi vrsto visokih odlikovanj in priznanj.

Izrael priključil Golanske planote

Ravno v trenutku, ko so v Združenih narodih spet izglasovali obsodbo izraelske politike napram arabskim dežlam in Palestincem, je Izrael sprejel sklep o praktični priključitvi celotnega ozemlja zasedene Golanske planote. Za uresničitev tega ukrepa je izraelska vlada izbrala „ugoden trenutek“, ko je vsa pozornost svetovne javnosti namenjena dogodkom na Poljskem.

Tako je Izrael spet enkrat pokazal, da so mu malo mar vsi sklepi in vse obsodbe, ki jih sprejemajo v OZN in drugih mednarodnih forumih. Po eni strani vodi „pogajanja“ o vrnitvi zasedenih ozemelj, po drugi strani pa z dejanji uresničuje svojo politiko in tuja, zasedena ozemlja enostavno priključil lastnemu ozemlju.

Taka politika pa nedvomno še bolj zaostrojuje nevarni položaj na Bližnjem vzhodu.

jaško glasilo „Zolnierz Wolnoszczy“ zagotavlja, da bo vojska branila socializem, tako kot brani neodvisnost države.

Z razglasitvijo izrednega stanja so bili uvedeni izjemno strogi ukrepi od prepovedi delovanja sindikata „Solidarnost“ preko prepovedi zbiranja pa do prepovedi potovanja v tujino. S temi ukrepi so bila prepovedana vsa zborovanja in demonstracije, umetniške in športne prireditve, suspendirana je tudi pravica do stavke. Kljub temu pa je po raznih poročilih že v prvih dneh prišlo do stavanja v posameznih podjetjih, kajti voditelji sindikata „Solidarnost“, v kolikor so še na prostosti, so pozvali poljske delav-

POSVETOVANJE O DVOJEZIČNOSTI V LJUBLJANI:

Dvojezičnost mora biti obojestranska

Če naj dvojezičnost ni faza pred jezikovno menjavo, torej pred dokončno asimilacijo, mora nujno biti obojestranska. Torej, dvojezičnost ne samo za pripadnike narodnostnih manjšin, zanje je to več ali manj normalno, temveč tudi za pripadnike večinskega naroda.

Taka je bila ena izmed glavnih izpovedi posvetovanja o dvojezičnosti v narodnostno mešanih območjih Slovenije, ki sta ga 9. decembra 1981 v Ljubljani priredili Komisija za narodnosti pri Skupščini SR Slovenije in Komisija za narodnosti in mednarodne odnose pri RK SZDL Slovenije. Pri posvetovanju so sodelovali tudi Urad za narodnosti Izvršnega sveta, Inštitut za narodnostna vprašanja, Inštitut za sociologijo in filozofijo ljubljanske univerze in Geografski inštitut filozofske fakultete ljubljanske univerze. Poleg vidnih predstavnikov italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji so se posvetovanja udeležili predstavniki vseh republiških organov, ki jih zadeva razvoj narodnosti, ter zastopniki občinskih skupščin iz Prekmurja in obalnega področja.

Za razliko od razmer na Koroškem so v Sloveniji enakopravnost narodnosti načelno uredili z ustavnimi in normativnimi akti, kjer je tudi zagotovljeno uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti ter njun razvoj. Osvojili so načelo dvojezičnosti, pri uresničevanju sprejetih stališč, priporočil in sklepov pa prihaja seveda še do pomanjkljivosti. Tako je slovenska skupščina letos junija ugotovila nekaj teh pomanjkljivosti v poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov skupščine. Tam je tudi zapisano, da je uveljavljanje narodnostne enakopravnosti nedvomno skrb pripadnikov večine. Poročilo ugotavlja, da je dvojezično poslovanje še najbolj, pa čeprav še nedosledno, uveljavljeno pri upravnih organih občinskih skupščin, v krajevnih skupnostih, v pravosodnih organih dvojezičnih občin in v republiških upravnih organih. Manj kvalitetno pa je to poslovanje v delovnih organiza-

cijah, v samoupravnih interesnih skupnostih, društvih, pri pošti, v prometu in zdravstvu in celo v družbenopolitičnih organizacijah. Nedoslednosti pa so tudi pri napisnih tablah. Za individualno znanje obeh jezikov poročilo skupščine ugotavlja postopno napredovanje, na institucionalni ravni pa dvojezičnost še ni tako uveljavljena, kot bi morala biti.

Posvetovanje v sredo minulega tedna naj bi tako vsebinsko poglobilo uresničevanje posebnih narodnostnih pravic in omogočilo njihovo načrtnejšo in bolj poglobljeno proučevanje ter postopno odpravo problemov. Brez dvoma pa je posvetovanje botrovalo tudi dejstvu, da je trenutno v javni razpravi osnutek zakona o posebnih pravicah pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki naj bi bolje uredil šolski sistem za pripadnike obeh narodnosti.

Za posvetovanje o dvojezičnosti

je Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani pripravil gradivo, kjer so nakazani nekateri problemi uresničevanja dvojezičnosti na narodnostno mešanem območju Slovenije. Inka Štrukel z Inštituta za sociologijo in filozofijo pa je v posebni razpravi pripravila obravnavo nekaterih vidikov družbene rabe jezika na narodnostno mešanem območju.

V razpravi, v kateri je sodelovalo 17 diskutantov (pripadniki madžarske in italijanske narodnosti seveda v svojem materinem jeziku), so opozorili še na nekaj drugih vidikov in problemov v zvezi z ustavno zajamčeno enakopravnostjo italijanskega oz. madžarskega jezika na vseh področjih javnega in družbenega življenja. Poleg uvodoma navedenih poudarkov, da dvojezičnost ne sme biti enosmerna, temveč da mora biti predvsem tudi skrb večinskega naroda, so navedli precej praktičnih težav v zvezi s prevajalskimi službami, predvsem kar se tiče specifične jugoslovanske družbenopolitične terminologije, pa tudi glede ustreznih kadrov; opozorili so, da je treba problematiko dvojezičnosti prenesti z najvišjih organov do baze v krajevnih skupnostih in delovnih kolektivih; poudarili pa so tudi, da je nujno dvojezičnost vnesti tudi v celotno planiranje socialnega, ekonomskega in družbenega razvoja in še posebno razvijati narodnostno mešana območja, ki so ekonomsko nerazvita.

Vsekakor je mogoče pritrditi zaključni misli predsednika Komisije za narodnosti pri slovenski skupščini Geze Bačiča, da „nas ni treba biti sram tega, kar smo že doslej dosegli na področju sožitja in dvojezičnosti“, in da je posvet manifestiral pripravljenost slovenske družbe za nadaljnje izvajanje politike sožitja. Mimo vse normativne, upravne in institucionalne zapletenosti tega vprašanja pa je dvojezičnost, kot je dejal predsednik Komisije za narodnosti in mednarodne odnose pri SZDL Jože Hartman, predvsem problem toplote medčloveških odnosov. (Glej tudi prispevek na 7. strani!)

Zanimivo gradivo o položaju in zaščiti manjšin

Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani je izbral prav dan človekovih pravic — 10. december, da je predstavil javnosti nov zvezek svoje revije „Razprave in gradivo“. In ta izbira gotovo ni bila naključje, temveč namen: novi dvojni zvezek revije namreč na okroglo 250 straneh prinaša obsežno gradivo s tistega področja človekovih pravic, ki ni bilo vedno deležno potrebne pozornosti — s področja manjšinskih pravic.

Gre za objavo prispevkov z znanstvenega posveta, ki ga je točno pred letom dni priredil ljubljanski inštitut v sodelovanju s sorodnimi ustanovami drugih jugoslovanskih republik in na katerem so vsestransko osvetlili problem razvijanja položaja in zaščite manjšin v sistemu OZN v luči jugoslovanskega osnutka deklaracije o pravicah narodnih, etničnih, jezikovnih in verskih manjšin (o takratnem posvetu smo obširno poročali tudi v našem listu — op. ured.). Skupno je objavljenih 27 referatov oziroma diskusijskih prispevkov, v katerih je bilo govora splošno o problematiki in zaščiti manjšin, potem o tozadevnih načelnih izkušnjah v jugoslovanski praksi in pošto še o položaju ter aktualnih vprašanjih manjšin v raznih drugih državah in delih sveta.

V tem okviru je bilo prisotno in obravnavano tudi vprašanje manjšin pri nas v Avstriji, in sicer je ravnatelj Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu dr. Avgustin Malle prej omenjeni osnutek deklaracije o manjšinskih pravicah obravnaval v povezavi z manjšinsko varstvenimi določili avstrijske državne pogodbe, sodelavec SZI Teodor Domej pa je govoril o stikih med manjšino in matico iz zornega kot koroških Slovencev. V novem zvezku revije sta objavljena tudi dva prispevka.

Poleg gradiva z lanskega posveta v Kranju najdemo v reviji še zanimive podatke o mednarodnih dokumentih, ki so pomembni za varstvo manjšin, nadalje besedilo osnutka Deklaracije pripadnikov narodnih, etničnih, verskih in jezikovnih manjšin ter tisti del besedila tega osnutka, o katerem so že dosegli soglasje v delovni skupini, ki jo je imenovala komisija OZN za človekove pravice. Ta komisija je sklenila, da na prihodnjem zasedanju, ki se začne v marcu 1982, nadaljuje z delom na deklaraciji. Pri tem bodo gotovo koristili tudi izsledki in zaključki, objavljeni v novi številki revije „Razprave in gradivo“.

Šin ter tisti del besedila tega osnutka, o katerem so že dosegli soglasje v delovni skupini, ki jo je imenovala komisija OZN za človekove pravice. Ta komisija je sklenila, da na prihodnjem zasedanju, ki se začne v marcu 1982, nadaljuje z delom na deklaraciji. Pri tem bodo gotovo koristili tudi izsledki in zaključki, objavljeni v novi številki revije „Razprave in gradivo“.

Pravzaprav kar neverjetno hitro je minilo „neodvisni“ in meščanski tisk veselje do poročanja o škandalu, ki je bil odkrit v zvezi z gradnjo splošne bolnišnice na Dunaju in je potem zaposloval tudi sodišče. Skoraj dve leti je bilo to vprašanje v ospredju senzacionalističnega poročanja posameznih listov, katerih dopisniki so se skoraj s sadističnim veseljem lotevali vsakršne še tako malenkostne podrobnosti (kje je npr. kdo kaj jedel na čigav račun in podobno), da bi prizadetim nameščencem dunajske občine podtaknili ta ali oni zločin. Namen pa je bil seveda — po geslu: udarim vrečo, mislim osla — očrniti socialistično občinsko upravo z županom Gratzem na čelu.

Vendar sodišče tej že vnaprej izrečni obsodbi ni sledilo v celoti, marveč je razpadlo tako, da je omenjenemu delu tiska vzel veselje do nadaljnjega pogrevanja zadeve. Sodišče namreč ni obsodilo samo koruptne nameščence dunajske občine, ki so bili odgovorni za izgradnjo bolnišnice in so v tem svojstvu kasirali masne podkupnine, temveč je prav tako obsodilo tudi tako imenovane „dajalce“ — po zdravi logiki, da brez tistih, ki so podkupnine dajali, do škandala sploh ne bi moglo priti. In tako se je zgodilo nekaj enkratnega v zgodovini avstrijskega pravosodja: med obsojenimi se je znašel tudi marsikateri direktor in generalni direktor velepodjetij, ki so si s podkupovanjem pristojnih občinskih uslužbencev „kupovali“ naročila pri gradnji bolnišnice; med njimi celo bivši predsednik zveze industrialcev in direktor avstrijskega koncerna ITT.

Da ljudje tega kova navadno niso pristaši socialdemokratske miselnosti, je precej na dlani. To pa je tudi razlog za sorazmerno hitri molke tiska — saj bi v tem primeru moral poročati o obsodbi lastnih delodajalcev in dajalcev denarja; ravno pri denarju pa se navadno neha tudi objektivnost in neodvisnost.

Tako torej kriminalna plat gradnje dunajske bolnišnice ni več bremenila proračunske debate, ki je potekala

13. Koroški kulturni dnevi

OD 28. DO 30. DECEMBRA 1981
10.-OKTOBER-STRASSE 25 - CELOVEC - MOHORJEVA

S P O R E D

● PONEDELJEK 28. 12. 1981

- 19.00 Otvoritev 13. Koroških kulturnih dni
- 19.15 Rudi Rizman: **Narodnost kot družbeno vprašanje**
- 19.45 Delovna skupina Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani: Odnosi med manjšino in matico. Pogled na sodelovanje Slovenije s slovensko narodnostno skupnostjo v Avstriji

● TOREK 29. 12. 1981

- 9.00 Franci Zwitter, Matevž Grilc: **Informacija o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem**
- 10.00 Wolfgang Holzinger: „Asimilacija“: O tipologiji manjšinske politike — Oblike in pojavi načini medetničnih odnosov v modernih družbah
- 11.00 Albert Reiterer: **O sociologiji manjšin v Avstriji**
- 14.30 Feliks J. Bister: **Odnos katoliške cerkve do slovenske narodne skupine na Koroškem po drugi svetovni vojni**
- 15.30 Štefka Vavti: **Zunanji in notranji dejavniki asimilacije pri Slovencih na Koroškem. Mesto narodne in politične zavesti Slovencev v boju proti visoki stopnji asimilacije**
- 16.30 Franci Zwitter: **Nove kulturne dejavnosti kot možna oblika pomoči za lažjo identifikacijo z lastno narodno skupnostjo**

● SREDA 30. 12. 1981

- 9.00 Gospodarski odbor ZSO, Gospodarski odbor NskS: **Oblike regionalnega gospodarskega sodelovanja kot možna oblika strategije proti asimilaciji slovenske manjšine na Koroškem**
- 10.00 Delovna skupina: Nacionalna in politična zavest slovenskega prebivalstva Glasbanice. Etnopsihiološki študija
- 11.00 Anselm Skuhra: **Raziskava o Biličevu s posebnim ozirom na slovensko manjšino**

Pripravljalni odbor KKD

Ne besede le dejanja so merilo verodostojnosti

Že dalj časa si tudi koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati prizadevajo zato, da bi dobili svoje enakopravno zastopstvo v gremijih avstrijske radiotelevizije (ORF), kakor ga imajo druge interesne skupnosti. Gre predvsem za tako imenovano zastopstvo poslušalcev in gledalcev ter so slovenske in hrvaške organizacije že sredi lanske-

ga leta naslovile na urad zveznega kanclerja kot pristojni forum prošnje, da bi bili obe narodnostni skupnosti v smislu zakona upoštevani pri imenovanju novih članov tega foruma.

Vendar pa urad zveznega kanclerja v poldrugem letu ni našel niti toliko časa, da bi vsaj odgovoril na vlogo manjšinskih organizacij (kar je pravzaprav lep zgled vsem oblastem in uradom, kako je treba kršiti predpis, po katerem morajo oblasti najkasneje v šestih mesecih odgovoriti na vsako vlogo).

Obe narodnostni skupnosti zato sedaj urgirata odgovor na svojo prvotno vlogo, pri čemer ugotavljata, da je bilo medtem že imenovano novo zastopstvo gledalcev in poslušalcev ORF, ne da bi kakorkoli upoštevali tozadevne predloge manjšinskih organizacij, katerim urad zveznega kanclerja na njihovo vlogo niti odgovora ni dal. S strani gradiščanskih Hrvatov so skupno vlogo podpisali predstavniki Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem, Hrvaškega kulturnega društva na Dunaju, Hrvaškega akademškega kluba na Dunaju in Komiteja za pravice gradiščanskih Hrvatov, s strani koroških Slovencev pa predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Odnos urada zveznega kanclerja do zahtev in predlogov narodnostnih manjšin, kakor prihaja do izraza tudi v omenjenem primeru, je gotovo bolj zgovoren kot pa vse lepe besede, s katerimi uradni predstavniki Avstrije skušajo sebe in druge prepričati o „širokogrudnosti“ in „naklonjenosti“ do manjšin. Kajti še vedno velja načelo, da ni- so besede, marveč so edinole dejanja merilo verodostojnosti.

fra-ter.

Poslovili smo se od Janka Ogrisa

Njegovo delo bo vzor nam in bodo čim rodovom

Ljudje so prihajali z vseh smeri naše zemlje — iz Roža, Zilje, Podjune pa tudi iz matične Slovenije — da Janku Ogrisu izkažejo poslednjo čast. Toliko žalnih gostov, kot jih je bilo prejšnji petek na pogreb Janka Ogrisa, v Bilčovsu še ne pomni-jo, saj jih je prišlo daleč preko ti-soč. To pa je najboljši dokaz, kako je bil pokojnik zakoreninjen med našim ljudstvom in kako so ga povsod spoštovali in cenili.

Že na žalni seji, katero sta ob smrti Janka Ogrisa sklicali Zveza

občinski tajnik v občini Bilčovs. 8 let njen podžupan, ko so nazadnjaške sile neposredno pred nastopom diktature pomagale minirati demokracijo, je bil dve leti poleg dr. Perka tudi deželni poslanec v koroškem dežel-nem zboru in zastopal z dr. Petkom kot zadnji izvoljeni mandatar interese slovenske narodne skupnosti v deželnem parlamentu.

Kot tak je bil naravnost prede-stiniran za kandidato pri Demo-kraški fronti delovnega ljudstva, ki jo je prevzel ne glede na hudi pri-

poslovnih besedah med drugim po-vedal:

„Jaz bi rad v imenu ZSZ in Posojilnice in osebno izpovedal o njemu nekaj skromnih besedi: Janko Ogris je bil od svojega rojstva vse do svo-je smrti redki primer človeka, ki je s trdno voljo, neprekosljivo pridnost-jo ter z neomajno vero v lastne sile mojstril osebnost, zasnoval, bru-sil in ustvarjal obstoj in bodočnost svoje družine. Bil je vzoren mož, do-ber in razumevajoč oče in priljubl-jen sosed. Janko Ogris je vse živ-ljenje po istih spoznanjih in načelih spoštoval potrebe in interese skupno-sti, kot deželni poslanec v neomaj-ni zvestobi svojemu slovenskemu ljud-stvu; v Kmetijski zbornici kot bor-ben zastopnik svojih kmečkih roja-kov; v domači občini kot podžupan in kot delovni tajnik za vse njene občane, brez razlike njihovega pri-znanja in gledanj, brez očal stran-karstva — pač pa vedno na strani mladih, šibkih in ogroženih. Janko Ogris je živel in delal po spoznanju, da ni vse le za vsakdanji kruh, saj je človek telo in duh! Iz tega pribor-jenega spoznanja je bil aktiven v kul-turnem delu v domačem kraju, ved-no pa tudi v širšem smislu za celoto naše narodne skupnosti. Njegovo delo kot pomožni učitelj mladini, kot or-ganizator in režiser v SPD „Bilka“, kot veliki ljubitelj slovenske knjige — iz katere je črpal vedno in vedno — je ostal vedno v domačem kraju

slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenska prosvetna zveza, je bilo mnogo predstavnikov naših central-nih in krajevnih organizacij, med njimi pa je bil tudi konzul SFRJ v Celovcu Alfons Naberžnik, da se po-klonijo spominu pokojnika. Predsed-nik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je spregovoril v imenu svoje organiza-cije in v imenu SPZ, je orisal velik doprinos Janka Ogrisa k razvoju slo-venske narodne skupnosti na Koro-škem. Posebno je naglasil vsestransko angažiranost Janka Ogrisa, zlasti kot odličnega borca za pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Po-sebno mesto pa si je pokojnik zaslu-žil na področju kulture in vzgoje mladine, ki ga je spremljala na vsej njegovi življenjski poti, tudi v izse-ljeništvu. Ko je predsednik ZSO na-števval zasluge Janka Ogrisa na po-dročju centralnih organizacij, zlasti za obnovo SPZ po prvi in drugi sve-tovni vojni in ko je potem bil med prvimi, ki je prejel Drabosnjakovo priznanje SPZ in nato postal še njen častni predsednik, je govornik o nje-govi politični angažiranosti dejal: „Politika zanj ni bila funkcija in ne reprezentanca, ampak živa, vsakda-nja povezanost s človekom, vsakda-nja pomoč našemu človeku. Težko je popisati, koliko žrtev, samozatajeva-nja in odpovedi je doprinesel samo, da bi pomagal svojemu bližnjemu in zlasti našemu človeku. 18 let je bil

tisk, ko se ni ustrašil tudi ekskomu-nikacije, s katero so zagrozili vsake-mu, ki je v tedanjem času mislil s lastnimi močmi. Janko Ogris je bil med tistimi in je bil spet na mestu, ko ga je Slovenska kmečka zveza iz-volila kot svojega zastopnika v kme-tijsko zbornico in se kljub svojemu poklicu ni branil, da je ob pomanj-kanju drugih začasno prevzel tudi poslovodstvo slovenske zadruge v Bil-čovsu, samo da bi bil povezan z na-šim človekom in mu pomagal, kjer je le mogoče“. Zaključno pa se je dr. Zwitter pokojniku zahvalil za ves njegov doprinos za naše ljudstvo.

In ko je številna množica žalnih gostov po obredu v cerkvi in na po-kopališču, ki ga je ob asistenci dru-gih duhovnikov, opravil domači žup-nik Leopold Kassl, z globoko žalost-jo stala ob odprtem grobu, so šte-vilni zastopniki spregovorili besede zahvale in slovesa. V imenu občine, drugi podžupan Peter Spitzer, v ime-nu EL Miha Einspieler, v imenu SPD „Bilka“ Herbert Seher, ki je Janka Ogrisa imenoval za učitelja in men-torja in sploh dušo celotnega kultur-nega življenja v Bilčovsu; v imenu Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl, v imenu SPZ predsednik Va-lentin Polanšek, v imenu KEL Filip Warasch, v imenu Slovenske gim-nazije ravnatelj dr. Reginald Vosper-nik in v imenu Zveze slovenskih za-drug dr. Mirt Zwitter, ki je v svojih

in na Koroškem. Janko Ogris je bil kulturni delavec iz lastnih, težko pri-dobljenih spoznanj, iz notranje potre-be vedno mislečega človeka, iz od-govornosti, ki jo je brez tujih pozi-vov prevzel za svoja in za skupnost. Janko Ogris je bil med nami lik in vzornik zvestobe. Znana je njego-va neustrašenost, ko so že pred na-cizmom od njega zahtevali odstrani-tve slovenskih napisov. Fanal je bil vzoru zvestim, ko je ob nastopu na-cističnega nasilja jasno odklonil po-siljevanja svojih otrok v zloglasni Hitlerjevi mladini. Ko je kot eden

Izrazi sožalja ob smrti Janka Ogrisa

Ob smrti Janka Ogrisa starejšega, sta Zveza slovenskih organi-zacij in Slovenska prosvetna zveza prejeli sledeče sožaljne brzojavke:

„Ob smrti tovariša Janka Ogrisa, zavednega koroškega Slovenca in uglednega družbeno političnega delavca, sprejmite izraze mojega naj-globljega sožalja.“

Viktor Avbelj
predsednik predsedstva SRS

Ob smrti vidnega aktivista tovariša Janka Ogrisa in zaslužnega borca za pravice slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem, izrekamo naše najiskrenejše sožalje.“

Danilo Türk
predsednik komisije za manjšinska
in izseljeniška vprašanja pri RK SZDL Slovenije

„Ob nenadni smrti gospoda Janka Ogrisa, častnega predsednika Slovenske prosvetne zveze, vam izrekamo v imenu Narodnega sveta koroških Slovencev iskreno sožalje. Njegov odhod pomeni veliko iz-gubo za vašo organizacijo in za vso slovensko narodno skupnost. Ven-dar njegova zapuščina je bogata in je izročena nam vsem. Prepričanje, da je samostojnost najboljši temelj življenja manjšine.

Klanjamo se pred osebnostjo Janka Ogrisa. Njegovo ime je za-pisano v seznamu velikih mož našega naroda. Ohranili ga bomo v častnem spominu.“

dr. Matevž Grilc, predsednik
Jože Wakounig, osrednji tajnik

„Ob boleči izgubi znanega dolgoletnega družbeno kulturnega delavca Janka Ogrisa naše iskreno sožalje.“

Zveza kulturnih organizacij Slovenije
republiški svet

„Globoko se klanjamo spominu preminulega spoštovanega Janka Ogrisa in vam izražamo globoko sožalje.“

Skupščina občine in izvršni svet občine Tržič

najzvestejših z domovinsko pesmijo vzela s culo na rami in z otroki ob loku slovo od svojega doma na straš-ni dan izselitve, ko je še v taboriščih nacistične Nemčije bodril sotrpine in nikdar niti trenutka v tistih dneh, ko se je okrog nas najhujši mrak stor-il — zgubil vero v zmago pravice in vrnitev v ljubljeno domačo vas Posojilnice. Tudi v njej ni iskal časti

in oblasti, marveč možnost pomoči sosedom v stiski. Spet imam neizbri-sen spomin na njegovo zadržanje: Ko je prišla zadruha v škodo in zgu-be, je on kot zasebni trgovec — ki če-sto v zadrukah gledajo le konkurenco — prevzel njene posle in jih vodil, do-kler ni bil zadnji groš pokrit! Tak je bil — dober kot domači kruh v njegovi trgovini in pristno vino v njegovi gostilni. Kje najdete še go-stilničarja in trgovca, ki je tistim, ki so trošili preko mere svetloval in celo zaukazal: „Dobro pojdi, dovolj je bilo, jutri boš tudi še rabil groše!“

Janko Ogris se je v službi svojim, sosedom in skupnosti tako razdajal do zadnjega po načelu „da ko življe-nje zajoka — smrt pri njemu ničesar nepotrebne ne najde!“

In tako je bil najbolj bogat, kar je vedno in vsem dejal. Naj mu bo do-mača zemlja, ki jo je tako globoko in zvesto ljubil in ji spenil iz srčne krvi o izseljeništvu svojo pesem — lahka, naj se odpočije in mirno spi v zave-sti, da je vzorno izpolnil naloge in breme svojega življenja“.

Vsemu, kar je bilo izrečeno ob slo-vesu od Janka Ogrisa se pridružuje-mo v zavesti, da nam bo pokojnik ostal svetel vzor in v vodilo v na-šem osebnem in družbenem življe-nju. Janko Ogris bo za nami ostal, ker je ljubil svoj rod, in ker smo vsi ljubili njega. To je prišlo do izraza tudi v pesmih, katere sta ob odprtem grobu zapela moška zboru do-mačega SPD „Bilka“ pod vodstvom Joška Boštjančiča in SPD „Radiše“, ki ga je vodil Stanko Wrullich.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Lipe nad Vrbo

V tem sporu je oskrbnik Schneeweiss pi-sal dne 8. decembra 1611 obema cerkveni-ma ključarjema cerkve sv. Martina v Lipi, naj izplačata do rešitve tega spora med gro-fom in kapituljem Jerneju Kosu žito in zakup-nino po urbarju za Sreje in še 7 goldinarjev iz cerkvene blagajne. Ker je skočidolski vi-kar gospod Ivan opravljal več kot eno leto službo božjo za Jerneja Kosa, naj tudi nje-mu izplačajo znesek 10 goldinarjev na ra-čun.

Dne 10. januarja 1615 je Anton Stromayr pl. Eberau, vikar in škofijski komisar pri župniji sv. Miklavža v Beljaku, pisal ljubljanskemu stolnemu kapitulju, da bo smatral lastnika gospostva Landskron Jerneja Khe-venhüllerja kljub temu, da je dal dohodke vikarjev v Lipi in v Dvoru pod zaporo, tako dolgo za svojega zaščitnika (Vogtherr), do-kler ne bo rešen spor med ljubljanskim stolnim kapituljem in med grofom, ki teče v tej zadevi pri deželnem knezu. Kmalu nato je vikar Stromayr potrdil urbar župnije Lipa. Proti temu je vdova Regina Khevenhüller — njen mož Jernej je medtem umrl — vložila pritožbo; na to pritožbo ji je Stromayr od-govoril, da je njen oskrbnik Kristof Schnee-weiss pomešal vse urbarje nadžupnije in njenih štirih vikariatov beljaškega cerkve-

nega okrožja, da si lasti patronatske in pre-zentacijske pravice, da kliče tuje luteran-ske predikante in jih namešča po župnijah ter da je dal svoje otroke krstiti po pro-testantsko, kar je v nasprotju s predpisi ka-toliške cerkve.

Kmalu za tem, še pred letom 1620, je prišel za vikarja k župniji Lipa Janez Cunga (Zungga, enkrat je v listini označen kot Zorga). Kljub svoji visoki starosti (bil je star okoli 90 let) je zahajal mnogokrat v Vrbo, kjer ga je enkrat napadel podložnik iz Vrbe s svojim sinom in sta mu vzela klobuk. Vi-kar Janez Cunga je leta 1628 odpovedal službo vikarja v Lipi in odšel v eno izmed župnij v Kanalski dolini.

Naslednik Janeza Cunge je bil vikar Adam, o katerem nam dostopni viri prika-žejo tole sliko: Dne 15. septembra 1635 je pisal ljubljanski kanonik in kapiteljski oskrb-nik nadžupniku in škofijskemu komisarju pri cerkvi sv. Miklavža v Beljaku Leonardu Muleju o raznih zadevah beljaškega cer-kvenega okrožja in je glede župnije Lipa nad Vrbo naročil tole: Kar se tiče vikarja Adama v Lipi, ki živi javno v konkubinatu in je tudi bogokletnik, naj ga komisar takoj odstavi in na njegovo mesto postavi do-stojnega duhovnika; če se pa bo protivil,

3 naj ga da pripeljati po faranih župnije sv. Miklavža uklanjenega v Ljubljano.

Naslednji primer nam prikaže, kdaj so v tem predelu Koroške po običajnem pravu plačevali podložniki svoje dajatve. V ne-deljo, dne 4. junija 1628, je prišel k podruž-nični cerkvi sv. Lenarta v Semislovčah žu-pnan vikarja in škofijskega komisarja žu-pnije sv. Miklavža v Beljaku z imenom Peter Dobernik, ki je povedal, da dolguje komi-sar deželni vladi v Celovcu na davkih zne-sek 270 goldinarjev. Za izterjanje tega do-lga je bil prišel že davčni izterjalec iz Cel-lovca, da bi zarubil cerkvi podložne kme-te, komisar pa ga je prosil za odlog plačila, ker podložniki plačujejo svoje dajatve šele na nedeljo pred sv. Martinom (11. novem-bra).

Dne 5. marca 1646 je bil od ljubljanskega stolnega kapitlja postavljen za vikarja župni-je Lipa nad Vrbo Matija Kronfiš (večkrat v listinah pisano Kronfič).

Vikar Matija Kronfiš je izstavil dne 13. de-cembra 1654 rojstni list za bodočega du-hovnika Blaža Šoba, ki je bil rojen dne 26. januarja 1631 v Lipi in ga je krstil vikar Franc Zungga.

Septembra leta 1655 je generalni vikar ljubljanske škofije Filip Trpin opravil vizita-cijo župnij beljaškega cerkvenega okrožja. 23. septembra je bil pri filijalni cerkvi sv. Petra in Pavla v Konatičah in tam ugotovil, da je za cerkvenega ključarja Andrej Šuš-

nik. 25. septembra je pregledal župno cer-kev sv. Martina v Lipi, kjer je ugotovil tole: Cerkevna ključarja sta Martin Aichholdt in Tomaž Hleinik, za vikarja je Matija Kronfiš, doma iz Kroke, ki je bil ordiniran za duhov-nika na naslov samostana v Velesovem. Duhovnik je postal leta 1643 in je najprej služboval dve leti v župniji Rožek, potem ko mu je ljubljanski škof izdal odpustnico (dimissorium) iz ljubljanske škofije; v žu-pnijo Lipa nad Vrbo je bil nastavljen z de-kretom ljubljanskega stolnega kapitlja z dne 28. februarja 1646 in je v tej župniji več kot 9 let. Faranov ima 593. Kot plačo prejema na dan cerkvenega obračuna 14 goldinar-jev, poleg tega glsom vpisa v urbarju na dan cerkvenega patrocinija, na dan cerkve-nega proščenja in na dan cerkvenega ra-čuna vsakokrat po 4 goldinarje 20 krajcar-jev. Pri podružnični cerkvi sv. Lovrenca v Tmari vasi dobiva od 15 podložniških kme-tij od vsake 1 maselje, to je dve merici vina in dve merici prosa in na dan sv. Rade-gunde še 15 kruhov. Pri njem je v službi dekla Marinka, ki je pred tremi leti rodila nezakonskega otroka, pa ne z vikarjem, temveč z nekim tkalcem, ki je bil zaradi tega od gospostva Landskron zaslišan in kaznovan (izbičan) in mu je bilo naročeno, da se mora glede vzdrževanja otroka z njo pobotati. Vizitator je vikarju naročil, naj jo čimprej odstavi, da ne bo govoric.

(Dalje v prihodnji številki)

Prisluhnili smo pesmi dveh prijateljskih zborov

V soboto zvečer je mešani pevski zbor „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabil na koncert v šentjakobski kulturni dom. Poleg domačega mešanega pevskega zbora „Rož“ je na koncertu sodeloval tudi mešani pevski zbor „Blaž Arnič“ iz Jesenic. Oba zbora sta letos navezala tesne prijateljske stike. Tako je bil letos junija koncert v Jesenicah, kjer je sodeloval mpz „Rož“, v soboto pa je bil gost „Roža“ mpz „Blaž Arnič“ iz Jesenic.

Kljub slabemu vremenu — zasne-

žene ceste — se je nabralo kar dovolj ljubiteljev lepe pesmi, ki so vsekakor prišli na svoj račun. Blestela v svoji dovršenosti sta oba zbora — „Rož“ pod vodstvom Lajka Milisavljeviča in „Blaž Arnič“, ki ga vodi Roman Ravnič.

Zbrano publiko in goste je pozdravil Tonej Sticker in ob tej priložnosti na kratko orisal medsebojno plodno sodelovanje. Tako se je med drugim ponovno zahvalil za knjižni dar, ki ga je zbrala jeseniška mladina za društveno knjižnico v Šentjakobu.

Le-ta je sedaj redno odprta ob sredah od 17. do 19. ure in ob nedeljah od 8.30 do 10. ure v društveni sobi nad Posojilnico.

Koncert je bil razdeljen na tri dele. Najprej so zapeli domači pevci in pevke, nato Jeseničani in za zaključek skupno. Medtem ko so domači pevci navdušili zlasti s pesmimi raznih narodov, so se Jeseničani predstavili z umetniško podanimi pesmimi (sakralna pesem), manjkala pa tudi ni borbena pesem. Tako so zapeli znano „Jutri gremo v napad“, ki je bila vsekakor najbolj navdušeno sprejeta.

Za povezavo pri domačem pevskem zboru je poskrbel Tonej Sticker pri jeseniškem pa Mežek Slavko. Oba sta odlično opravila to odgovorno nalogo, ki predstavlja v povezavi s petjem lepo harmonično celoto.

Spet enkrat smo imeli v Šentjakobu priložnost prisluhniti dvema odličnima pevskega zboroma, ki sta po svoje navdušila od lepega petja prevzeto občinstvo.

Med našimi pevkami in pevci smo videli precej takšnih obrazov, ki nastopajo kar v štirih zborih, kar je prepričljiv dokaz, s kakšnim veseljem so naši pevci pri stvari.

Zelja vseh na koncertu je vsekakor bila, da bi oba zbora nadaljevala z medsebojnim sodelovanjem in tako vsak po svoje navduševala publiko tu in onstran Karavank.

Prof. Janko Messner 60-letnik

Te dni je bivši profesor Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Janko Messner obhajal svoj 60. življenjski jubilej.

Janko Messner izbaja iz velike kmečke družine. Kljub težkim socialnim razmeram so starši omogočili kar štirim sinovom akademsko izobrazbo. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu in v St. Pavlu ter po vojni na Ravnah. Med vojno je bil težko ranjen. Po končanem študiju na filozofski fakulteti v Ljubljani je do leta 1955 poučeval na gimnaziji na Ravnah. Nato se je vrnil med koroške rojake z namenom, da pomaga našim ljudem v boju za svoj narodni in socialni obstoj.

Na slovenski gimnaziji v Celovcu je deloval oz. poučeval od njenega obstoja, leta 1963 do upokojitve konec minulega leta. Bil je odličen pedagog. Z velikim prizadevanjem je učil mladino slovenskega jezika in ljubezni do svojega naroda. Posebno pri srcu mu je bil Prežihov Voranc, katerega dela je z veliko vnemo posredoval naši mladini in sploh slovenski javnosti. Prav tako pri srcu pa mu je tudi veliki slovničar Janežič. Janku Messnerju gre zahvala, da so trg pred slovensko gimnazijo poimenovali po Janežiču — Janežičev trg. Janežič in Prežihov Voranc sta mu svetla lika, ki ga izpolnjujeta v njegovi dejavnosti.

Njegova literarna aktivnost je bogata in pestra. Več let je že predsednik Društva slovenskih pisateljev v Avstriji in sodelavec kulturne revije „Mladje“. Poznamo ga tudi kot prevajalca. Naj samo omenimo, da je prevedel v nemščino Prežihove Samorastnike ter Kardeljevo knjigo o slovenskem narodnem vprašanju.

Janku Messnerju ob njegovem prazniku čestitamo z željo, da bi bil zdrav in čil in še naprej ustvarjalen!

GOSPODINJSKO POMOČNICO
v poslovno gospodinjstvo išče oče z dvema otrokoma v Grabštanju. Starost nad 20 let. Plača po dogovoru.

Ponudbe na uredništvo Slovenskega vestnika, tel: 0 42 22 - 84 9 24

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. decembra 1981

Za 100 dinarjev dobite	33.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	37.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.28 šil.
Za 100 lir plačate	1.37 šil.
Za 100 mark dobite	691.50 šil.
Za 100 mark plačate	707.80 šil.

Slovenska prosvetna zveza vabi na tradicionalni

31. Slovenski ples

v soboto 9. januarja 1982 ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Za ples in zabavo bosta igrala:

- ansambel HI-FI iz Maribora s solisti Edvin Flisar, Ivo Mojzer in Marjana Zelko
- Planinski sekstet

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni SPZ in v knjigarni Naša knjiga v Celovcu

Ljubitelji vesele družabnosti pristrčno vabljeni!

Nonča vas

Pravijo, da kadar je sreča polna, je nesreča najbližja. In res je v tem smislu nenadoma in z vso krutostjo treščilo kot strela z jasnega neba v mirno in srečno Puklovo družino v Nonči vasi, kjer je nenadna smrt veliko prezgodaj iz srede svojih ljubljenih iztrgala Alojzija Buchwald, pd. Puklovo mamo.

Zbrana Puklova družina je na Miklavžev večer sedela pri mizi in se z vnuki veselila daril, ki jih je prinesel Miklavž. Nihče si ni mogel predstavljati, da bo ravno Miklavžev večer tisti usodni trenutek, ki bo tako kruto prizadel Puklovo družino in ji vsel tisto, kar ji je bilo najdražje, ženo, mater in babico. Vsak, ki pozna Puklovo družino ve, kako težko je bila s smrtjo matere prizadeta družina, posebno še, ker je vladala v družini izredna harmonija. Iz srca pokojne matere je izžarevala plemenita ljubezen, kar so cenili vsi, ki so jo poznali. Nikoli ni bilo prepira v hiši in tudi ne s sosedi. Prav zaradi tega pa je nepričakovana izguba Puklove mame še bolj trpka in boleča, saj je s tem bila boleče prekinjena družinska sreča. To je velik udarec za Puklovo družino, ki ga bo le težko preživeti.

Pokojna Alojzija Buchwald je zagledala luč sveta v Pudvezu blizu Labota. Spoznala je Franca Buchwalda in se pritožila na Puklov

Radiše - obračun kulturne dejavnosti

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ je imelo v nedeljo svoj redni občinski zbor, kjer so predstavniki društva polagali obračun o svoji dejavnosti. Občnega zbora se je udeležilo 70 prisvetelcev. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo društvo zelo aktivno in to predvsem od zadnjega občnega zbora (27. 10. 1979) naprej. V tem letu je namreč bila otvoritev novega kulturnega doma. Ta pridobitev je vsekakor zelo ugodno vplivala na dejavnost v društvu, saj je prišlo do velike razgibanosti — nad 80 prirediteljev in akcij. Predsednik Ludvik Ogris je v svojih izjavah naglasil posebno nove oblike društvenega dela — klubsko dejavnost, delo z otroško skupino, gojitev starih domačih običajev (petje novega leta, kresovanje ...).

Značilno za radiško prosvetno društvo je tudi nov pristop sodelovanja z nemškimi sosedom. Tako sodelovanje s Sängerrunde Ebental iz Zrelca in Singgemeinschaft Projern pri nemškem Sentvidu. Za državni praznik so imeli dvakrat predstavo „Dober večer sosed — guten Abend Nachbar“. Po poročilih je bila živahna in plodna razprava nato pa predstavitev slovenskega filma „Martin Kačur“.

Volitve so pokazale sledeči sestavi: predsednik Ludvik Ogris, podpredsednik Nužek Wieser, tajnik Ogris Tomaž, blagajnik Hanzi Hribnik itd.

Na koncu poročila naj še enkrat poudarimo, da je novi kulturni dom vsekakor velika pridobitev in da je mnogo pripomogel, da je bila razgibanost društva tako razveseljiva.

Igra „PRI HRASTOVIH“

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah
Kraj: Farna dvorana v Selah
Cas: sobota 26. 12. 1981 (na Štefanovo) ob 14. uri

Nastopajo igralci domačega društva.

Žitara vas

Danes 18. 12. 1981 bo ob 19. uri v gasilskem domu na Miklavževem zasedal občinski svet iz Žitare vasi. Za pripadnike slovenske narodnosti sta pomembni predvsem dve točki. Gre za spremembo protokola zadnje občinske seje, predvsem pa za zadnjo točko dnevnega reda, s katero pripravljajo odstranitev dvojezičnih oznak razredov in drugih prostorov v notranjosti šole. Nekaterim nestrpnim občanom je dvojezičnost predvsem trn v peti, očitno nimajo razumevanja za mirno sožitje obeh narodov. Radi bi izbrisali slovenske oznake, otroci se naj ne bi navadili na slovensko pisano besedo, igrajo se spet z zastrupitvijo šolske mladine. Z napetostjo lahko pričakujemo kako se bo odločila večina občinskega sveta. Bomo poleg velikoveškega primera imeli kmalu tudi žitarskega!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Sentvidu v Podjuni vabi na

TRADICIONALNI NOVOLETNI KONCERT

v nedeljo 3. januarja 1982 ob 14.30 uri v kulturnem domu Danice v Sentprimozu.

Nastopali bodo: Logaški oktet, mešani pevski zbor Danica in trio Korotan s pevci

Pristrčno vabljeni!

Volitve predsedstva novinarjev

Pred tednom dni je bil občinski zbor sindikalno organiziranih koroških novinarjev. Kot predsednik je bil potrjen Manfred Posch (urednik pri KTZ). Njegovi trije namestniki so Günther Lehofer (Kleine Zeitung), Theo Pressien (ORF) in Sonja Müller (Volkszeitung). Kot nadaljnji člani predsedstva so bili izvoljeni: Solweig Polley (KTZ), Elisabeth Tschernitz (Kleine Zeitung),

Rudolf Cijan (Volkszeitung), dr. Martin Waleck (referent za tisk pri ÖDK) in kot zastopnik slovenskih novinarjev Peter Wieser (Sindok / Slovenski vestnik).

Občinski zbor, na katerem je predsednik Posch dal poročilo o minuli periodi, v kateri je bil sklenjen tudi novi zakon o medijih, se je razvil precej presenetljivo. Saj je bil na listi socialistične KTZ predlagan kot drugi namestnik predsednika Heinz Felsbach za ORF in kot član predsedstva Borut Sommeregger za slovenske novinarje. Pri glasovanju sta bila namesto omenjenih dveh novinarjev izvoljena z veliko večino Theo Pressien in Peter Wieser, predem zaradi tega, ker si slovenski novinarji obeh slovenskih tednikov niso pustili vsiliti zastopnika od koga drugega, prav tako pa je v vrstah radijskih novinarjev vladalo določeno nezadovoljstvo.

nadaljnji razvoj svoje šolske ustanove. Zahvalil se je profesorjem in ravnatelju ter vzgojiteljem v dijaških domovih za prizadevanost, ki jo doprinesejo pri vzgoji naše mladine. Po poročilih, diskusijah in razrešnici odboru so bile volitve, kjer je bil potrjen stari odbor. Dodatno sta bila v odbor izvoljena prof. Franc Brežjak in Andrej Sturm. Namesto dr. Pavla Apovnika je mesto blagajnika prevzel prof. Brežjak.

Ponovno izvoljeni predsednik Janko Urank se je zahvalil za zaupanje z željo, da bi šola ob njenem srebnem jubileju beležila še večjo vitalnost za nadaljnji procvet.

Pismo mladih pevcev iz Slovenj Gradca

Pred kratkim smo poročali o uspelem mladinskem koncertu v Šentprimozu, ki ga je priredilo SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni. Na tem koncertu je poleg domačih pevcev sodeloval tudi mladinski zbor „Franjo Vrunč“ iz Slovenj Gradca. Pred dnevi je Slovenska prosvetna zveza, v zvezi s tem uspehim koncertom, prejela pismo z nad 50 podpisi sodelujočih pevcev, s sledečo vsebino:

Srečno smo se vrnili domov in še vedno smo polni nepozabnih vtisov, ki smo jih prinesli s prelepe Koroške in še posebej iz vašega kraja. Veseli nas, da smo se ob tej priložnosti seznanili tudi z vašimi uspehi na kulturnem področju. Z vami delimo veselje ob pridobitvi prekrasne doma kulture v Šentprimozu.

Srečni smo, da smo na tem srečanju poglobili naše prijateljske vezi. Globoko se zavedamo, da ima sodelovanje na kulturnem področju med zamejskimi Slovenci in Slovenci v matični domovini še poseben pomen. Želimo in upamo, da bo tako tudi v prihodnje.

Ponovno se vam najtopeje zahvaljujemo za vašo gostoljubnost in vam iskreno čestitamo za uspešno organizacijo srečanja.

Želimo, da bi se ob takem koncertu še kdaj srečali.

Pevci mladinskega pevskega zbora

50. delovni jubilej krojača Janeza Weissa

Pred 50 leti, v najhujši gospodarski krizi, se je mladi krojač Janez Weiss iz Psinje vasi v Rožu odločil za delo v samostojni krojačnici. Danes po 50 letih uspešnega dela lahko ugotovimo, da krojaštvo Weiss nima samo dobrega imena v Rožu in okolici, temveč tudi v samem glavnem mestu Koroške v Celovcu.

V pogovoru ob delovnem jubileju nam je Janez Weiss povedal, da je kot mladenič upal na študij, toda inflacija je bila tako huda, da je pobrala očetovo vse prihranke. Tako je upanje na študij kmalu zbledelo. Njegov oče, ki je bil delavec v kovinski tovarni v Bistrici v Rožu, mu je zato predlagal, naj postane krojač. Zaradi poškodbe na nogi, ki jo je dobil v mladosti zaradi tuberkuloze, se ni mogel odločiti za težko fizično delo. 4 leta se je učil v Borovljah pri krojaču Wieserju, kjer je ostal tudi kratko po zaključeni izobrazbi. Nato se je napotil v Hamburg, tam je od leta 1929 do 1931 delal pri nekem avstrijskem krojaču in prišel v stik z najsodobnejšim, bolj racionalnim načinom krojaškega dela, seveda je bil tudi kraj najaktualnejši. Vse to mu je bilo po vrnitvi na Koroško v veliko korist. Takoj po prejemu obrtniškega lista je postal samostojen. V Psi-

več ljudi, treba je bilo povečati delavnico. V Šentjanžu si je nato pridobil zemljišče, kjer si je kmalu sezidal novo poslopje z delavnico. Pri tem so mu pomagali tudi razni brezposelni, ki jim je prej delal obleke, a mu jih niso mogli odplačati.

V nemško vojsko ga zaradi poškodbe na nogi niso sprejeli, tako da je tudi po začetku druge svetovne vojne še naprej izvrševal svoj poklic. Vendar je bila njegova družina na seznamu za izselitev. K sreči pa prebivalci Šentjanža le niso bili izseljeni; ko naj bi prišel na vrsto njihov kraj, je bilo izseljevanje aprila 1942 ravno ustavljeno. Tako so se v Šentjanžu razvile ugodne razmere za podporo partizanskega delovanja. Maja 1943 pa je Križnarjev iz Mač sporočil Janezu, da se hoče z njim srečati Matija Verdrik-Tomaž. Do srečanja je kmalu prišlo in zmenili so se za sodelovanje in za ustanovitev krajevne-

Malo podjetje se je celo razširilo, višek je bil v 50-ih letih s 16 zaposlenimi ljudmi. V podjetje se je vključil tudi sin Hanzi Weiss, ki je napravil leta 1957 svoj mojstrski izpit. Med leti 1953 in 1957 je bilo treba misliti na ureditev druge delavnice v Celovcu, saj je bilo nujno približati se celovskim odjemalcem. Delavnica je bila bolj ob robu mesta, v Kinkstraße, z leti pa se je izkazalo, da je treba premestiti delavnico bolj v središče mesta. Zato si je krojač Weiss kupil v Spitalgasse stavbišče, kjer danes stoji moderno urejena delavnica s prodajalno.

Prav gotovo se tudi krojač Weiss ni mogel izogniti pritisku, ki ga je vedno bolj izvajala industrijska proizvodnja. Konec 60-ih let je to postajalo vedno bolj občutno, saj so ga zapuščali npr. mladi ljudje, ki prej do modernih ekskluzivnih hlač niso mogli priti, razen preko krojača. Sploh so se spremenile kupne navade. S spretno modernizacijo si je podjetje vedno spet znalo obdržati svoj položaj. Kljub močni konkurenci krojaštvo Weiss ni bilo med tistimi, ki so morali zapreti vrata podjetja. V precej tehniziranim podjetju je danes zaposlenih 8 ljudi. Sin Hanzi, ki vodi od leta 1975 podjetje, je prepričan, da ima krojač še svojo bodočnost, saj so njegovi proizvodi kvalitetnejši, zato tudi dolgotrajnejši, v končnem obračunu pa zaradi tega tudi cenejši. Tako bo imel krojač vedno spet svoje odjemalce. Brez naročnikov iz mesta pa bi podjetje brezdvomno ne moglo živeti.

Oba Janez in Hanzi Weiss sta nam znana tudi kot narodnopolitična delavca. Janez Weiss je bil po vojni član pokrajinskega odbora OF, predsednik nadzornega odbora Slovenske prosvetne zveze, vedno je bil aktiven na področju domačega prosvetnega društva ter pozneje v okviru SPD Bisernica v Celovcu, sodeloval je v okviru domače posojilnice in zadruga, vsi ga pa poznamo tudi kot podjetnega člana Zveze koroških partizanov. Hanzi Weiss je bil dalj časa predsednik SPZ, danes pa deluje kot član izvršnega odbora SPZ, pred tem je deloval kot podvzeten aktivist Zveze slovenske mladine in Slovenske športne zveze, prav tako pa se udeležuje na občinski ravni, kjer je kandidiral na samostojni občinski listi in se trudi kot predsednik SPD Šentjanž in kot funkcionar domačega uspešnega športnega društva. Iz svojih dolgoletnih izkušenj sta oba soglasno povedala, da si zaveden slovenski obrtnik svoj položaj lahko obdrži le s podvojeno aktivnostjo.

Mladostni zanos mešanega pevskega zbora „Srce“

Že od leta 1906 deluje prosvetno društvo SPD „Srce“ v Dobrli vasi, kljub temu je mešani zbor tega društva najmlajši zbor občine. Zadnje nedeljo so se v kulturnem domu v Dobrli vasi zbrali številni poslušalci in častni gostje, da bi počastili zbor ob njegovi 5-letnici obstoja. Potreba po zboru se je v Dobrli vasi rodila v 70-ih letih. Najprej so poskusili ustanoviti leta 1971 moški zbor, pa ni uspelo. V drugem zaletu s pretežno mladimi silami pa je le uspelo ustanoviti mešani zbor.

Svoj prvi javni nastop je imel zbor avgusta 1977 ob 25-letnici imenovanja Dobrle vasi za trg. Že prvi nastop je bil za toge oficijalne kroge občine znak, da živi v občini slovenska narodnost, ki hoče biti upoštevana. Saj so občinski možje najprej nastop odklonili, ko pa se je društvo zganilo in se obrnilo na najvišje avstrijske predstavnike, je vendarle zalego in začela se je uspešna pot mešanega pevskega zbora „Srce“. Novembra istega leta, ob 70-letnici obstoja dobrolskega društva je sledil že nadaljnji nastop. Zvrstili so se številni nastopi v domačih krajih, v sosednji Sloveniji, v Italiji in na Dunaju. Zbor vodi Albin Kranjc, ki ga vsi pevci cenijo zaradi njegove odločnosti in sposobnosti. Pred njim pa sta vodila zbor Jožko Urban in Urh Kassel. Poleg drugih številnih aktivistov imajo zasluge za ustanovitev zbora tudi predsednik društva Tine Wastl, tajnik Martin Pandel in predsednik zbora Jože Plesnik.

Na nedeljski prireditvi je predsednik društva Tine Wastl orisal zgodovino društva in zbora. Zastopnik deželne vlade gospod Pfeiffer pa je izročil zboru čestitke dežele. Slovensko je spregovoril tudi

župan Adolf Hafner, ki je poudaril pomen slovenskega zbora tudi za tržno občino Dobrlo vas. Društvu sta ob njegovi obletnici čestitala tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek ter tajnik KKZ Nužej Tolmajer. Čestitkam se je pridružil zastopnik sklada Prežihovega Voranca iz Raven. Ob jubilejni prireditvi, na kateri so

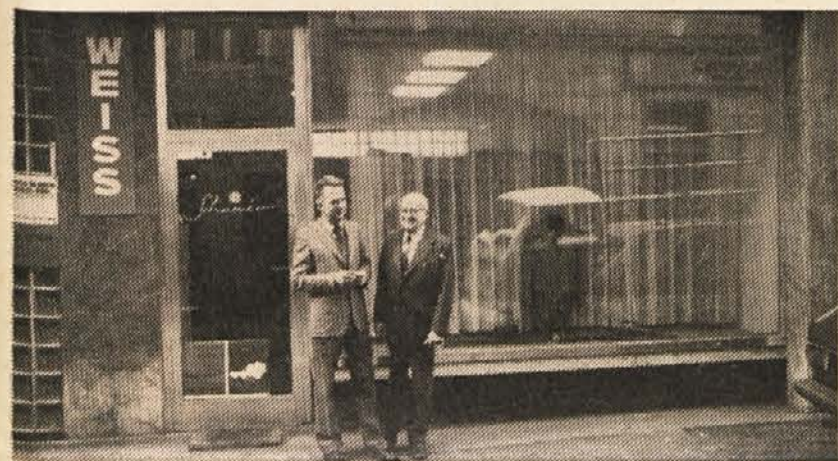
Slovenski atletski klub vabi na

SAK ples

v soboto, dne 26. 12. 1981, ob 20. uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli.

Igra: Planinski sekstet

bili med drugim kot častni gostje tudi konzul SFRJ v Celovcu Alfonz Naberžnik s soprogo, častni predsednik SPD „Srce“ dr. Luka Sienčnik, je SPZ podelila pevovodji Albinu Krajncu spominsko plaketo. Zastopnik Kulturne skupnosti SRS in Zveze kulturnih organizacij Slovenije Joc Košuta pa je podelil skupno 23 zaslužnim pevcem zlato, srebrno, oz. bronasto Gallusovo značko.

nji vasi je očetovo hišo, p.d. pri Breznikarju, popravil in hlev preuredil v krojaško delavnico. Začetka je bil sam in vsi stanovski kolegi so se mu čudili, kako more v tem kriznem času, ko še drugi krojači nimajo dela, napraviti takšen korak. Prerokovali so mu gotovi propad, saj ljudje tedaj res niso imeli dela in denarja in so delali veliko dolga. Ker si je v tujini pridobil veliko znanja, se je razvil kmalu v najmodernejšega krojača celovške okolice. V vrstah državnih uslužbencev, vojakov, uradnikov in drugih srednjih slojev si je pridobil vedno več naročnikov. Bili so edini, ki so bili v stanju redno plačevati. Kmalu je imel Janez Weiss dela za

ga odbora OF. Kmalu so ljudje zbirali vse za podporo partizanov. Poleg tega so pri krojaču, kjer so prišli in odhajali številni ljudje, razvili široke kurirske zveze, ki so segale v Podjuno in Ziljo. Krojačnica je postala tajno središče za podporo partizanov. Podpora slovenskim ljudem pa je segala tudi tja v središče nemškega rajha, kamor je prispelo številno pošiljk z obleko in drugimi potrebščinami za izseljene družine.

Tudi v težkem gospodarskem obdobju po drugi svetovni vojni si je krojač Janez Weiss ohranil ime kot izvrsten krojač. V tem času, ko je bilo zelo težko za blago, je bilo veliko dela v krojačnici v Šentjanžu.

PAVLA ROVAN

4

Kje so tiste stezice

KOROŠKA POVEST

Zdaj tu na jezeru drsijo čolni veselo v vetrovnost dneva in časa. In ta čas postavlja Greti nešteto vprašanj, povezanih v čustvenost in resničnost dneva. Zmeraj se je v sebi bala, da bi ozkosrčnost Andreasovih staršev ovirala njuno mladostno hrepenenje, čustva ljubezni, ki so med njima vzkli. Ali jo bodo sprejeli medse?

S plašnim a vendar prijaznim pogledom je pred časom prvič prestopila prag njihove premožne trgovske hiše.

„A so“ je dejala tedaj mati, ko ji je sin, pogreznjen v tesnobo, predstavil dekle: „Das ist mein Mädell!“

Dekle je potrebovalo nekaj časa, da se je zbralo. Čutilo je na sebi pronicljivi pogled bodoče tašče, uokvirjen kot grafikon vseh vremenskih napovedi v koledarju. Grom, blisk, nevihta, vihar, dež si sledijo v časovnih razdajah...

Kratke, vljudnostne, hladne besede ji je naklonila; oče, stasit mož z naočniki, ki se mu je vidno mudilo, je tudi dodal svoj: „A so.“

Le malo sonca je bilo naklonjeno tisti pomladi. Mlada izletnica Greta in Andreas sta s čolna stopila na breg. Podal ji je roko, njen lahкотen korak je rahlo zazibal čoln. Objeta preko ramen sta občutila telesno toploto navzlic hladnemu vremenu. Prve pomladne cvetke so zvedavo dvignile glave, v njunem srcu je kot tiha vijolica vzplamtela mlada ljubezen, ob njej čustva velika kot svet in sonce sije izza belih oblakov, ki se umikajo za obzorja.

Ob pogledu na Andreasa, privezoval je čoln na deblo, štrleče iznad obrežja, ji je srce bilo tako močno, da se je bala te ljubezni, tega hrepenenja. V obrazu ji je vzvalovila rahla rdečica, vsa prebujajoča, njeno telo, vitko in drobno, se je oprlo ob njegovi roki in še vedno objeta sta se oddaljevala od brega. Skušala je biti mirna, drhtenje je zažarelo v njunih očeh in sedla sta na travo.

„Rad te imam,“ je dejal in spet zatrjeval svoja čustva do nje.

Ustnice je približal njenim in čutil njen topli dih. Sam v sebi je bil prevzet. Nepremagljiva sila ga je vlekla k njej, po žilah se mu je prelival divji ogenj. Nista se mogla ustavljati sili dveh ljubečih se bitij, po žilah se je prelivala toplota, porojena iz njunih teles, željna združitve. To žgoče hrepenenje je vzbudilo strast, nebrzdano sta bruhnila v viharjen objem. Oklenila se ga je v sladostrastju čustev, enkratnih, in utešila sta žgoče hrepenenje. Kasneje sta objeta obležala, vsa mirna, kot osam ljen čoln po viharju v zatišju zaliva.

Tedaj je v bližini zazvončkljal zvonec. Ovčka je zgubljeno iskala čredo. Tam daleč nekje je pastirček piskal na piščal, ovčka pa je buljila v mladca, ki jima, polnim sreče in živga blestečega tihožitja po telesni združitvi, ni bilo do vprašujočih oči izgubljene drobnice. Z roko, ki je drsela po mehki nabrekli dekletovih prsi, je odtrgal bližnji list praproti in ji pokril oči. Morda je v njih zablistela solza ali pa so odsevale neizgovorjene besede, ovite v molk.

Le počasi sta se vrnili iz sveta ljubezni, iz vala opojnosti v stvarnost, ki vdira zdaj v njuno okolje in vsak minuli trenutek pokriva s sedanostjo. Dvignila sta se brez besed, da ne bi motila lepote minulega. Sonce se je skrilo za gorami. Tiho sta se izvila iz objema in se prav počasi napotila proti čolnu.

„Nisem si mogel več pomagati, prišlo je iz mene, neizmerno rad te imam,“ je rekel in jo spet poljubil.

Zvenelo je kot krivda, pa se je dekle srčno nasmehnilo, kot bi se prebudilo iz sanj.

„Zgodilo se je. Danes ali jutri. Saj bi se lahko branila. Tudi jaz te imam zelo rada.“ Uredila si je lase.

Spet sta se objela. In tako sta spoznala ljubezen, stopila v gozd čudežnega sveta, ki poraja vedno znova nova doživljanja, oživljena v neizmernosti čustev. Zaživela sta ob združitvi brez začrtanih hotenj, naravnana iz pradavine v večnost.

„Moraš razumeti,“ ji je ljubeče dejal.

Ničesar zdaj ni odgovorila, prevzeta od minulega, doživljanja.

Spoznala sta večno hrepenenje človeka. Njegove besede so padale v pozni mrak.

Dospela sta objeta do čolna in tedaj se je tiho priplazila v njo trezna misel, ki se je obotavljala kot sramežljiva sopotnica minulega in ostala neizgovorjena. — Kako bo zdaj? Misel pa se ni odvrnila v besede, zaplavala je po jezerski gladini in se z njo objela. Karkoli že bi rekla, vsaka beseda bi lepoto spremenila v vsakdanost, studelec najslabšega napoja bi se skalil.

In potem sta še naprej molčala, ujeta v barve najlepše mavrice, sanje in resničnost, nikoli enako doživeto, za slehernika enkratno, prvič doživeto v življenju.

Odvezal je čoln, naravnal vesla in gladina vode je umirjala misli obema.

Na pomolu je mrgolelo ljudi. Kdo le bi zaznal njihove skrite misli, nagnjenja, dobroto ali zavist, sovraštvo ali čiste želje. Vsak izmed njih v mirnem ali razburkanem valu življenja podoživlja v preteklosti sedanost, v sedanosti želje preteklosti, v jutrišnji dan.

Ob pogledu na to množico se je Andreas nasmehnil

Šibke plati močnega spola

Zakaj so moški nemogoči in sitni, ko mora-jo zaradi bolezni ostati v postelji? Človek bi komaj verjel: prej prijazen in razumevajoč mož se spremeni v družinskega tirana. Zadovoljen ni z nobeno stvarjo, najmanj pa s samim seboj. Od okolice zahteva vso pozornost in skrb, do-bro pa nato vrača s slabim. Neredko se zgodi, da se zaradi bolezni skrba odnos, ki je bil, do-kler je bil moški zdrav, dokaj neoporečen. Psi-holog priporoča: bolnega moškega je treba razumeti in primerno tolažiti. Njegova sitnoba je namreč samo znamenje globoke notranje ne-gotovosti.

Peter je doživel nesrečo, za dva tedna je moral v bolnišnico. Minka, njegovo dekle, ga je hodilo redno obiskovat.

Vsak dan mu je nosila časopise, sadje, tudi rože in kakšno drobno presenečenje za name-ček. Potem pa jo je Peter lepega dne grdo na-hrutil: „Zakaj me nadleguješ s to kramo? Na živce mi greš. Saj ti ni treba hoditi na obiske, tudi brez tebe bom ozdravel.“

Minka je bila nepopisno užaljena. Želela je Petru le najboljše. Rada bi mu pokazala, ko-liko ji pomeni in kako ga pogreša. Skrbelo jo je za njegovo dobro počutje. Vse njeno ravnanje je imelo en sam namen: pokazati fantu, da ga ima resnično rada in da je pripravljena z njim deliti ne le dobro, ampak tudi zlo. Za-kaj jo je užalil? Kaj mu je storila?

Kaj se je zgodilo z njim, ko je bil vendar vedno prijazen in ljubeč?

Ko moški zboli, nastopijo za njegovo druž-i-co težki časi preizkušnje. Življenje v dvoje je v nevarnosti, zlasti če traja šele kratek čas in se partnerja slabo poznata, saj ne vesta za vse slabosti in napake drug drugega. Prej je bilo vse lepo kot v ljubezenski zgodbi s filmskega platna, potem pa se nenadoma pokaže živ-ljenje z druge strani. Vse je novo, neznano. Ravnotežje je porušeno. On, ki je bil dotlej močan, je potisnjen v položaj šibkejšega, ne-močnega. Težko se sprijazni s tem, da je od-visen od tuje pomoči, da ne more sam skrbeti za svoje dobro. In ker se počuti potisnjenega v kot, odgovori z napadom. Vzgojen je bil v prepričanju, da mora biti moški vedno mo-čan in neodvisen, potem pa mora zaradi noge v mavcu ali zaradi navadne angine čakati na tujo pomoč.

Do svoje družice (pa naj bo to dekle ali žena) goji mešane občutke.

Po eni strani jo prav sedaj najbolj potre-buje: želi si, da mu dokazuje, kako ga ima ra-da in kako ji kljub svoji šibkosti veliko po-meni. Po drugi strani pa mu ni všeč, da je njun odnos nenadoma podoben odnosu skrbne matere do neobglenega otroka. Noče ji biti hvaležen, noče nikakih občutkov dolžnosti. Zato je grob in siten.

Bolni moški so nemogoči: včasih so napa-dalni, včasih prezahtevni, včasih vase zaprti, včasih krivični in polni očitkov. In kaj naj stori ženska?

Najbolj pametno ravna tista, ki moško sit-narjenje z bolniške postelje gladko presliši. Skozi eno uho noter, skozi drugega ven. To nemogoče bitje vendar ni prava podoba mo-škega, ki ga ona ljubi. Torej je najboljšje po-trpeti in počakati, da bolezen mine, pa naj gre za gripo, angino ali nogo v mavcu. S tem, da

Ko kupujemo novoletna darila

Novoletno razpoloženje so nam prvi pri-čarali aranžerji. Trgovine in izložbe so odeli v praznični dekor. Brez dvoma nam mesec december prinaša precej dela ne samo na delovnem mestu, kjer hitimo s poročili, pri-pravljamo inventure in podobno, ampak tudi v zasebnem življenju. S preudarkom se bo treba lotiti priprav, ki jih zahteva konec leta.

Najprej moramo misliti na čestitke. Po-slati jih moramo staršem — če jih ne bo-mo mogli obiskati — sorodnikom in prij-a-teljem. Nikakor ne smemo pozabiti svojih predpostavljanih, ki so sedaj na drugih de-lovnih mestih. Če ste med letom sklenili no-va poznanstva, potem vključite tudi te znan-ce v seznam. Ne pozabite na zdravnika, ki vas je zdravil in drugih oseb, ki jih po svoji presoji vključite v seznam tistih, ki jim boste poslali novoletne čestitke. In še to si za-pomnite, da ženska ne čestita prva moške-mu, ampak šele odgovori na njegovo če-stitko.

Druga stvar so darila. Nakup daril nam-prinese precej veselja, pa tudi navorze. Ko opazujem kupce v trgovinah, imam včasih vtis, da se naglo bliža „konec sveta“. Ljudje kupujejo, kupujejo... kar brez glave. Ali ne bi bilo pametneje, če bi kupovali pre-udarno?

Najprej premislimo, kdo pride v poštev za obdaritev. Potem pogledajmo, kaj je na raz-polago v trgovinah. Najbolje je, da pri takih ogledih pustimo denar doma, sicer nas bo-do spretni aranžerji zapeljali v nepredviden izdarek. Nakupa pa tudi ne odlagajmo na zadnji dan, ker takrat ne bomo dobili tiste-ga, kar želimo.

Ni potrebno, da je darilo drago. Veliko veselje bo napravilo samo tisto darilo, ki bo izpolnilo skrito željo. Vse leto ste bili v stiku z osebami, ki jih boste obdarovali. Nešteto želja je bilo izrečenih, takrat bi morali prisluhniti, da bi lahko zdaj kupili

mu ona ne zameri nemogočega vedenja, mu namreč najbolj pokaže, koliko ji je do nje-ga. Če zna izkazovati ljubezen in skrb, ne da bi za to takoj zahtevala povračilo in zahvalo, bo moškega bolnika najlaže prepričala o iskrenosti svojih čustev. Nemara bo tudi on še pred koncem bolezni prebolel občutljivost, ki ga de-la tako sitnega, in se bo poskušal njej zahva-liti za vse, kar stori zanj.

Takšna zahvala je lahko tudi preizkusni kamen.

Če bo ona rekla „Da, res sem požrtvoval-na“, ji bo zameril. Najpametneje ravna tista, ki se pretvarja, da je vse skupaj najbolj sa-moumevna stvar na svetu. „Danes si bolan ti, jutri lahko zbolim jaz, pa mi boš vse lahko povrnil.“

Ob postelji bolnega sitnega in zahtevnega moškega postane ženska jasno, kateri spol je v resnici močnejši.

prav tisto, kar bo najbolj primerno.

Začnimo z darili za moše. Popelin srajca je primerno, vendar ne vselej najboljše da-rilo. Zatecite se v svet moškega „konjička“ in poizkusite dopolniti, kar mu še manjka. Če je kadilec, mu lahko kupite vžigalnik ali ustnik iz jantarja. Ni drag, pa zelo lep. Kaj pa nova pipa? Pipa bo težko izbrati. Ku-povanje pipe je obred, rezerviran za moške. Kaj pa garnitura hišnega orodja za tiste, ki upoštevajo načelo „naredi si sam“? Mar-sikateri mož skrbi za domači bife. Kaj če bi mu kupili kakšne posebno lepe kozarce? Če boste darilo izbirali v drogerijah, potem jo, lahko izberete tam električni brivnik in kolonjsko vodo, na primer „Tabac“.

Predpostavimo, da bo te vrstice bral tu-di mož in želel zvedeti, s čim lahko obda-ruje ženo. Bo znal izbrati zanjo kolonjsko vodo? Težko, razen če bo naletel na dobro prodajalko, ki mu bo znala svetovati pravo. Če boste darilo izbirali v drogerijah, potem dodajte še nekaj šilingov za toaletno tor-bico, ki jo najboljše napolnite s serijo koz-metičnih preparatov.

Primerne bi bile tudi tople copate. Če bi ji radi kupili škornje, mora žena z vami. Torbica je že pri vrhu želja. Prav tako kučma in krznen ovrtnik.

Tudi s knjigo ali gospodinjstvom koledar-jem boste ženo razveselili. Odločite se lah-ko še za namizni prt, set garnituro, žezvo za kavo, garnituro kuhinjske posode, vo-ziček za na trg, odcejalnik za posodo itd.

Za dedka in babico kupite kaj toplega. Ruto, šal, rokavice, garnituro toplega peri-la. Ali gugalni stol. Ali nov predposteljnik. Še bolj kot za ženo, bo voziček za trg pri-

POSKUSITE

KROKETI S SIROM

5 dkg margarine, 2 jajci, 5 dkg sira, sol, muš-kačni orešček, 1/4 kg krompirja, jajce, moka, na-strgan sir za paniranje in maščoba za cvrtje.

Iz margarine, jajc, nastrganega sira, soli in na-strganega muškata oreška vmešamo rahlo zmes. Dodamo kuhan, olupljen in pretlačen krom-pir. Na hitro pognetemo testo. Iz njega obliku-jemo kratke, za palec debele klobasice, jih pa-niramo v moki, jajcu in nastrganem siru ter ru-meno ocvremo v vreli maščobi. Dobro odcedi-mo in še vroče ponudimo.

meren za babico. Razveselila se bo tudi ekonom lonca ali aspiratorja za čiščenje preprog, da se ji ne bo treba pripogibati. Tudi odcejalnik za posodo ne bo odveč v njeni klasični kuhinji.

Hčerko, ki se je poročila z dežele v me-sto, obdarujte s peharjem domačih pridel-kov. Za tiste, ki rade hodijo v gledališče ali na ples, dobite male torbice v obliki ku-verte. Veliko veselje lahko napravite tudi s toaletno torbico ali sodobnim nakitom. Če rada bere, bo izbor najlažji v knjigarni.

Sin bo vesel šala (svilenega, volnenega ali kašmir šala) ali kravate. Lepo darilo za mladeniča je tudi plošča z glasbo, ki mu je všeč.

Izbira za najmlajše je velika. Raznovrst-nih igračk je skoraj preveč in premisliti mo-rate, da boste izbrali tako, ki bo napravila največje veselje, ki bo primerna otrokovi starosti in ki bo nanj tudi vzgojno vplivala.

Darila za ožje sodelavce in prijatelje mo-rajo biti le simbolična: bonboniera, minia-turna steklenička njihove najljubše pijače in podobno.

Posebno poglavje je zavijanje in dekori-ranje daril. Pa za to je še čas. Najprej sre-čen nakup.

Kako proti prehladu

„Če se nahod zdravi, traja sedem dni, če se ne zdravi, pa teden dni.“ Ta prego-vor še vedno velja. Navaden prehlad povzročajo virusi, proti katerim sodobna medicina nima zdravila. Oboleni navadno pije čaj z limono in leže v posteljo, da se spoti. Pote-nje in čaj z limono telesu vsekakor pomagata v boju proti povzročiteljem nahoda.

Toda vsa ta sredstva na žalost ne odstranjujejo neprijetnih znamenj bolezni. Da-nes imamo sredstva proti spremlnim pojavom prehlada, kapljice ali pršilo za nos. Ta sredstva zmanjšujejo oteklino nosne sluznice. To pomeni, da lahko zopet dihamo sko-zi nos. Hkrati pa zmanjšujejo nevarnost, da se zamaše izhodne odprtine sinusov. Sinusi so izpolnjeni z zrakom in s sluznico obložene lobanjske votline. Če nahod zamaši iz-hodne odprtine, sluznica nabrekne in povzroča glavobol. Je pa tudi nevarnost, da se nakopičena sluz okuži in da se sinusi zagnojijo. Zdravljenje gnojnih sinusov je dol-gotrajno. Toda če se s kapljicami v nos zmanjša oteklina sluznice in omogoči prehod sluzi, ni te nevarnosti.

So pa tudi tablete proti nahodu. Jemati jih je treba v predpisanih časovnih pre-sledkih. Če jih vzamemo takoj na samem začetku nahoda, sluznica sploh ne oteče in se nos ne zamaši. Usta v resnici postanejo suha, toda to je laže prenašati, kakor da iz nosu stalno teče. Če sredstva vzamemo pravočasno, tudi nos ne bo postal rdeč.

Le še eno pomembno navodilo! Uporabljajmo samo papirne robčke in zavrzimo jih po enkratni uporabi. Drugače je nevarnost, da se vedno znova okužimo s svojim lastnim nahodom. Toda uporabljenih robčkov ne mečimo kamorkoli. So namreč vir okužbe, zato je najbolje, če jih sežgemo ali pa vržemo v stranišče.

dekletu, nemi dih vetra mu je vrnil njen smehljaj.

Vrnila sta čoln. Redkobesedni čolnar ju je hitro odpra-vil, gneča je bila še vedno velika in vsak zase sta se pre-rivala do ograde.

Vabeči glasovi mesta so ju spet ovili, nobene stiske ni bilo več v srcu. Polagoma sta dospela do dijaškega doma.

„Nasvidenje!“ se je lahkotno odbil pozdrav s starega zidovja hiše in poljubil jo je v slovo.

„Neizmerno rad te imam,“ je spet dejal, kot bi v teh štirih besedah objel vse štiri strani neba in jih povezal z njuno srečo.

Naslednje dni sta vsak zase hrepenela po svidenju, on v merkurjevem trušču očetove blagovnice, ona v šoli. Tam se je svoboda misli mnogokrat lepila od dejanj, ki so včasih daleč zaostajala za žgočimi resnicami vsakdana. Spoznala sta vsak zase ob svojem delu tudi težo življenja v obmejni pokrajini: razsežnosti natolcevanj, o nevarnosti južnih vetrov, o nevarnosti naprednih hotenj. Le malokdaj sta mogla stvari razčistiti s tistimi ljudmi, ozkimi v svojih nedokazanih trditvah, temnih v natolcevanju do soljudi prvobitne narodnosti na tem koščku zemlje, nekoč odtir-ganem od materinega telesa. Te stvari se marsikdaj in marsikje niso dale razčistiti, povezovati in uravnavati tako, ko da bi sedanji čas moral povsod in ob vsakem času utr-jevati misel — vsi smo ljudje in povezani drug ob drugem.

Mladi obeh narodnosti so odklanjali nestrpnost. Bili so prijatelji. Nekdanje dvojezične šole so ustvarjale sožitje, učenci so se spoznavali v obeh deželnih jezikih. Stari za-slepljeni veterani so zastrupljali svoje okolje, rasla so na-sprotja.

Obljube, zavite v meglo, so leta polnile občasne

stolpce časnikov, ob istem času zasramovani in ponižani slovenski jezik pa je kljub vsemu ob mladem pokolenju znova vzbrstel in se ovijal ob stebru človeške strpnosti in pravičnosti.

„Ne mržnja in nasilje,“ je mnogokrat dejal Andreas ob kopici razpravljanih in pogovorov ob prodajalnem pultu v očetovi trgovini, ko je ogorčenje ob ukinitvi dvojezič-nosti krajevnih tabel segla do vrhunca.

„Sei gescheit, Andreas. Schluß mit dem slowenischen Mädel!“

Tedaj je sin strmel v očeta, hladno in kljubujoče. Vr-gel je zavitke kave od pulta do police in branil dekle.

„Kein Wort mehr, oder ich gehe,“ je zagrozil očetu.

Potem so prihajali očetovi vrstniki.

„Ne bomo več kupovali pri tebi, sin Andreas je odpad-nik, ni član Heimabunda, hodi s slovenskim dekletom, ko bi bila vsaj windisch,“ je zacmokal oholi Postmann, ki je vsak dan zvrnil svoj šilček „Sliwowitz“ in z njim po-plaknil od šovinističnih besed omrtvičeni jezik.

„Slowenisch je bila njena mati in ded. Oče pa je bil naš, vsi Fahnenrägerji so bili na pogrebu. Le mladi so se izrodili,“ je še dejal in zaripel zakašljaj. Besede in nestrp-nost so mu jemale sapo.

Andreas je včasih molčal, še večkrat pa ostro ugo-varjal.

Močan je bil vpliv „echter Sliwowitz“ v njihovem na-tolcevanju.

Pa se je sosed Kurt Richter spomnil na preteklost, na vojno in nevidne partizanske puške, katerih krogle so tako iznenada zadele v sovražnika, in ježno je porinil prazno šilce od sebe.

Andreas je ugovarjal. Oče je na tehtnico vrgel utež, da se je zamajal podstavek, sina pa ošinil z jeznim pogle-dom.

„Da, da,“ je umiril Andreas tehtnico in segel v besedo sosedu. „Pozabili ste, da so se na tem koščku zemlje Slo-venci edini uprli nacizmu in da so se samo partizanski od-redi borili proti Hitlerju.“

„Ja, ja, die Linken, die Linken...“ je zahropel od astme betežni Postmann in se prijel za gornji žep rjavega suknjica. Tam je nosil železni križec nacistične vojske, ob heimabundovski slavnosti ga je imel takoj pri roki in si ga s ponosom pripel.

„Vojna je upravičljiva le, kadar je kak narod napa-den,“ mu je kar ostro zabrusil Andreas. Med tem je oče za-pahnil vhodna vrata trgovine, četudi še ni bil čas zapiranja. „Und die Flüchtlinge von unten?“ je zvijačno pristavil svojo besedo Herr Kurt Richter. Pri tem je dvignil svoj šči-palnik in se prav od blizu započil z očmi v Andreasa. Ta je zamahnil z roko, odložil delovni plašč, se obrnil k pre-pirljivcu: „Dreck ist Dreck,“ ga je zavrnil in zapustil pod-žigalce narodnostne mržnje. Ob tem se je domislil, da mu je nekoč stari puškar na široko pripovedoval o dnevih, ko so ob porazu vojne segali v roko partizanom tudi Sepp Semmering, Franz Tontschitsch, Kurt Richter in blagro-vali mir.

V kuhinji je mati pripravljala čaj. Vsedel se je pod vrtno lopo in v sebi razmišljal. Vojne se rodijo iz pohlep-nosti in podžiganja narodnostnega sovraštva, upori iz bede, krivic in zatiranja. In globoko je želel, da bi ne bilo več vojne, četudi jo spoznava le ob pripovedovanju tistih, ki so se iz krvavega klanja rešili. Ob tem ga je bolelo, da tu, na tej zemlji zalivajo trnje in osat, sončnice pa se lo-mijo ob neizpolnjenih pravicah do druge narodnosti.

(Dalje prihodnjič)

Problemi pri uresničevanju dvojezičnosti

Če je bilo na nedavnem posvetovanju o dvojezičnosti v Ljubljani govora o problemih pri uresničevanju dvojezičnosti na narodnostno mešanem območju Slovenije, potem se je treba zavedati predpostav takih problemov. Gre namreč za probleme, ki nastajajo pri uresničevanju ustavno in zakonsko sprejetih načel in ki ravno tudi kažejo na prizadevanje za uresničevanje teh načelnih izhodišč. Slovenija namreč ne samo da je narodnostne pravice zagotovila v 250. in 251. členu slovenske ustave pod naslovom „Posebne pravice italijanske oziroma madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov“, temveč je tudi poskrbela, da so jih na institucionalni ravni sprejeli in konkretizirali v številnih občinskih statutih prizadetih petih občin na Obali in v Pomurju, v drugih zakonskih določilih in dogovorih, ki konkretno določajo obveznosti posameznih institucij in organov.

Seveda pa pri konkretnem izpolnjevanju konkretnih obveznosti iz različnih vzrokov nastajajo problemi, ravno posvetovanja o teh problemih pa kažejo tudi, da prizadevanje za vsestranski razvoj narodnosti niso prazne besede.

Kaj konkretno pomeni, da sta italijanski in madžarski jezik v narodnostno mešanih območjih enakovredna s slovenskim in vseh področjih javnega in družbenega življenja?

V občinskih statutih je glede tega določeno, da morajo vsi državni organi, podjetja, družbenopolitične in samoupravne organizacije itd. poslovati s pripadniki narodnosti v njihovem jeziku in to poslovanje tudi zagotoviti z nastavitvijo ustreznih kadrov. Prav tako morajo sodišča in drugi upravni organi izdajati svoje uradne akte pripadnikom narodnosti v obeh jezikih. Obvezni so dvojezični pečati, prav tako raznorazni formularji. Javni napisi morajo biti dvojezični, enako javni razglasi in odloki občinskih skupščin. Delovne organizacije morajo v svojih aktih urediti izvajanje dvojezičnosti.

Institucionalna dvojezičnost je torej normativno urejena, prav tako je pripadnikom obeh narodnosti zagotovljena vzgoja in izobraževanje v njihovem jeziku. Vendar pa pri uresničevanju teh načel prihaja do težav predvsem pri prevajanju iz enega v drugi jezik, deloma zaradi kadrovskih problemov, deloma pa zaradi tega, ker se teksti tudi v slovenščini pogosto pojavljajo šele v zadnjem trenutku. Drug problem pa je, da se pripadniki narodnosti v skupščinskem delu pogosto ne poslužujejo svojega materinega jezika, v prvi vrsti zaradi terminoloških težav, toda ta pojav kaže tudi na določen pomanjkljiv družbeni status jezika narodnosti.

V pravosodju določajo dvojezično poslovanje zakoni. Načeloma je postopek v tistem jeziku, ki ga uporablja stranka. Enako so tudi zapisani v sodnem registru dvojezični. Ugotovili so, da je na vseh enotah rednih sodišč na narodnostno mešanem področju zagotovljeno dvojezično poslovanje. Na posameznih področjih sodstva (sodni register, zemljiška knjiga, sodnik za

prekrške, uprava javne varnosti) je deloma možno samo ustno komuniciranje v jezikih narodnosti, deloma pa so dvojezični tudi raznorazni obrazci.

Še največ pomanjkljivosti je zapaziti v organizacijah, skupnostih in delovnih kolektivih, ki prihajajo pri svojem poslovanju v uradni stik s strankami. Tam stanje glede dvojezičnosti ni povsem zadovoljivo. Deloma so zadeve norma-

za dvojezično poslovanje krijejo iz republiškega proračuna. Pomanjkljivosti pa so predvsem v organizacijah združenega dela.

V Sloveniji si zato prizadevajo, da bi rešili predvsem vprašanje prevajalskih služb in kadrov za dvojezično poslovanje, jezik pa skušajo razvijati vzporedno z razvijanjem ekonomskega in družbenega sistema. Seveda ohranjajo tudi značilnosti narodnostno mešanega

Na narodnostno mešanih območjih tako v Pomurju kot na obali so javni napisi dvojezični

tivno urejene, pa zaradi finančnih in kadrovskih težav niso dosledno uresničene, deloma pa primanjkuje tudi še normativna urejenost. Predvsem predstavlja težavo pismeno komuniciranje.

Vzgojo in izobraževanje v jeziku obeh narodnosti urejajo razni zakoni, v javni razpravi pa je ravnokar tudi osnutek zakona o posebnih pravicah pripadnikov narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja. Predvsem pouk je zagotovljen, posamezne pomanjkljivosti pa so pri tiskovinah in obrazcih na šolskem področju, ki so deloma samo slovenski. Problem predstavlja tudi metodika dvojezičnega predšolskega dela.

Vsekakor pa se v šolah na narodnostno mešanem območju v Pomurju in na Obali prizadevajo za posebno „vzgojo za sožitje“, ki jo skušajo tudi integrirati v učne načrte in ki zajema predvsem zgodovino, zemljepis, jezikovni pouk, umetnostno, glasbeno in družbeno vzgojo.

Na področju vidne dvojezičnosti je pri poimenovanju naselij, ulic in trgov zagotovljeno soodločanje samoupravnih skupnosti za pravico in kulturo pripadnikov narodnosti, ugotovili pa so nekatere nedoslednosti, ker npr. razne napise postavljajo različna cestna podjetja. Nekaj nepravilnosti opažajo tudi pri napisnih tablah organizacij in ustanov, težave pa so tudi pri razglasilih, obvestilih in opozorilih za kulturne in športne prireditve, če gre za izvajalce izven narodnostno mešanega področja. Deloma pa tudi hišni redi v stanovanjskih stolpnih niso dvojezični.

Moč je ugotoviti, da je v zadnjih letih bilo veliko narejenega na področju institucionalnega uresničevanja dvojezičnosti. Najdoslednejše se dvojezičnost uresničuje v upravnih in državnih organih, ki stroške

območja in ustvarjajo vzdušje, ki omogoča dejansko sožitje dveh narodnosti, npr. tudi z zagotavljanjem stikov z matičnim narodom in s politiko odprte meje. Eden bistvenih zaključkov pa je tudi, da dvojezičnost ne sme biti samo institucionalna, temveč tudi individualna, in to ne samo pri pripadnikih narodnosti, temveč tudi pri večinskem narodu.

BOŽIČNI KONCERTI

Prireditelj: Klub slovenskih študentov v Gradcu in Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu

Kraj: Farna dvorana v Šmarjeti v Rožu v nedeljo 20. 12. ob 14.30 uri

Nastopa: Mešani pevski zbor KSS Gradec

Prireditelj: Klub slovenskih študentov v Gradcu in KPD „Šmihel“

Kraj: Farna cerkev v Šmihelu v nedeljo 20. 12. 1981, ob 19.30 uri

Nastopa: Mešani pevski zbor KSS Gradec in Suški moški zbor.

HODL DE BODL ali DVE VEDRI VODE

● v nedeljo 20. 12. 1981, ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobri vasi.

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobri vasi.

● v nedeljo 20. 12. 1981, ob 19.30 uri v farni dvorani v Pliберку.

Prireditelj: Farna mladina v Pliберку.

Gostuje: „Oder mladje“ Koroške dijaške zveze iz Celovca.

BOŽIČNICA

Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah

Kraj: pri ADAMU v Svečah, v nedeljo, dne 27. 12. 1981, ob 18. uri.

Sodelujejo: otroška igralska skupina,

mladinska instrumentalna skupina,

mladi recitatorji, moški pevski zbor

in tamburaši iz Loč

Mešani pevski zbor „Podjuna“ v Pliберку vabi na

SILVESTROVANJE

v četrtek 31. decembra 1981 ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliберку.

Za ples igra ansambel „Planinski sekstet“

PRIREDITVE

BOŽIČNICA

Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah

Kraj: Pušnik v Ločah

Cas: nedelja 20. 12. 1981, ob 19. uri

Na sporedu bo: adventne in božične pesmi (pojeta cerkveni pevski zbor ter otroški pevski zbor), tamburaški ansambel iz Loč pod vodstvom Erike Wrolich, meditacija g. mag. Peter Sticker

Otroci vabijo na božično igrice

TRIJE PASTIRJI

na Štefanovo, 26. decembra 1981 ob 10.30 uri [po drugi maši] v kulturnem domu na Radišah.

Vesele božične praznike in uspešno novo leto želi Slovensko prosvetno društvo „Radiše“

Katoliška prosveta in Zveza katoliških izobražencev vabita v okviru teološkega tečaja na predavanje

KAKO KRŠČANSTVO PREOBRAŽA ČLOVEŠTVO

v torek 22. 12. 1981, ob 19.30 uri v Slomškovi dvorani Mohorjeve hiše v Celovcu, 10.-Oktober-Straße 25.

Predava: dr. Alojzij Šuštar, nadškof in metropolit.

Po predavanju razgovor.

Športno društvo DSG Sele vabi na vsakoletni

PLES

ki bo na Štefanovo 26. 12. 1981, s pričekom, ob 18.30 uri v farnem domu v Selah.

Igra znani ansambel „MODRINA“ iz Slovenije.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

BOŽIČNICA

v soboto 26. decembra 1981 (Štefanovo) ob 14. uri v gostilni Pošta v Borovljah.

Spored oblikujejo: moški zbor SPD „Borovlje“, trio Oraže in mešani kvintet SPD „Vrtača iz Slovenjega Plajberka“

Prisrčno vabljeni!

OBCNI ZBOR Kulturnega društva „Peter Markovič“ v Rožku bo v nedeljo, dne 20. decembra ob 19.30 uri pri Antoniču na Reki. Poročilom in volitvam novega odbora bo sledil film „NA KLANCU“ [po noveli Ivana Cankarja], ki ga bo predvajala Slovenska prosvetna zveza.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku vabi na

DRUŽABNI VEČER

v soboto 26. decembra 1981 ob 19.30 uri v gostilni „Folta“ v Slovenjem Plajberku.

Slovenska prosvetna zveza vabi na ogled mladinske igre Pavla Golie

„JURČEK“

v Cankarjevem domu v Ljubljani, v torek 29. decembra 1981 ob 16.30 uri popoldne.

Odhod z avtobusom iz Gasometergasse 10 ob 14. uri popoldne. Cena prevoza in vstopnice znaša 110 šilingov.

Prijave na SPZ, tel.: 0 42 22 - 32 5 94 ali 0 42 22 - 33 1 08

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

PLES

na Štefanovo, v soboto 26. decembra 1981 ob 19.30 uri v kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu.

Za bavo bo skrbel znani ansambel „Dobraški kvintet“

Prisrčno vabljeni!

PRODAM

enonadstropno stanovanjsko hišo z vrtom v Železni Kapli. Interesenti naj se javijo v uredništvu našega lista.

RADIO - TELEVIZIJA

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 18. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Sestanek s tamburaši iz Loč.

SOBOTA, 19. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 20. 12.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Poje mešani zbor J. P. Gallus.

TOREK, 22. 12.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Glasbena skrinjica — Otroci, poslušajte!

SREDA, 23. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Božične skrivnosti (poje Anton Feinig) — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 24. 12.: 14.10 Koroški obzornik — V pričakovanju svetega večera.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 18. 12.: 8.50 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Padla z neba — 17.45 Domači ansambli: Tržaški narodni ansambel — 18.15 Obzornik — 18.25 V senci energetske krize: Energija iz odpadnih surovin — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Martin Eden — 21.00 Ti dnevi, ta leta — 21.45 V znamenju — 22.00 Iskanja, slovenski film.

SOBOTA, 19. 12.: 8.00 Poročila — 8.05 Glasba za cicibane — 8.30 Potovanje škrate Spančkolina — 8.40 Jelenček — 9.10 Pisani svet — 9.40 Hanzova pot, dokumentarna oddaja — 10.15 Po slehah napredka — 10.25 Jedrska revolucija: Atom pred vojno — 10.55 Srečno, tujka! — 11.45 Poročila — 15.45 Naš kraj — 16.00 Košarka — 17.30 Modra voda, bela smrt, ameriški film — 19.05 Zlota ptica — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 39 stopnic, angleški film — 21.45 Zabavno glasbena oddaja — 22.40 TV Kažipot — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 20. 12.: 9.50 Poročila — 9.55 Ziv žav, otroška matineja — 10.45 Ko sem bil vojak — 11.10 TV kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 15.30 Poročila — 15.35 Carigrad, dokumentarna oddaja — 15.55 Srečanja v studiu — 16.50 Športna poročila — 17.00 Težki začetki, ameriški film — 18.10 Sestanek v nebotičniku — 19.10 Risanka — 19.22 TV in radio nocoj — 19.24 Zrna do zrna — 19.30

Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Manj strašna noč — 20.55 Tabu — moč navade, dokumentarna oddaja — 21.25 Športni pregled — 21.55 V znamenju.

PONEDELJEK, 21. 12.: 10.00 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Ciciban, dober dan — 17.45 Burleska — 18.05 Za zdravo življenje — 18.15 Otrci in igra — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Slavnostna akademija ob Dnevu JLA in 40-letnici razvoja oboroženih sil SFRJ — 21.35 Ali se med seboj dovolj poznamo — 22.40 Poročila.

Iščemo pomočnico za otroški vrtec „Naš otrok“, 10.-Oktober-Straße 25, 9020 Celovec. Nastop službe možen s 7. januarjem 1982, plača po dogovoru. Interesente, ki imajo smisel tudi za vzgojno delo, naj pošljejo pismene ponudbe na naslov vrta.

TOREK, 22. 12.: 10.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Potovanje škrate Spančkolina — 17.30 Praznični dnevi slovenske folklore — 17.55 Nihče kakor jaz — 18.30 Obzornik — 18.40 Mostovi-Hidak, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 JLA danes — 21.05 Zenske s obale — 22.35 Poročila.

SREDA, 23. 12.: 10.00 TV v šoli — 16.10 Poročila — 16.15 Košarka — 17.45 Romantika proti klasicizmu — 18.15 Okrogli svet — 18.25 Obzornik — 18.40 Balet za vsakogar — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.55 Vreme — 20.00 Posebna obravnava, jugoslovanski film — 21.35 Miniature — 21.45 V znamenju.

ČETRTEK, 24. 12.: 10.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Jelenček — 17.50 Pravice otrok, tanzanijski film — 18.30 Obzornik — 18.40 Na sedmi stoji — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Glasbeni četrtek — 21.35 625 — 22.15 V znamenju.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindok) telefon 84 9 24, teleks 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Iz spominov na leta pregnanstva

Aprila leta 1942 so hoteli hlapci tisočletnega rajha dokončno rešiti vprašanje koroških Slovencev. Takrat je doletela tudi mene in našo družino trnjeva pot pregnanstva. Z atom in mammo smo imeli samo eno uro časa, da spravimo stvari skupaj in da se poslovimo od dragega doma, preden da odidemo v temno in neznanu prihodnost. Zmeda in strah sta opravila svoje in že smo morali vstopiti v črn avto, ki je čakal pred hišo. Z groznim slutnjem v srcih nas je odpeljal v neznan. Najprej smo prišli v taborišče v Zrelcu, kjer je bilo zbirališče vseh koroških pregnanih družin. Razmere v tem zbirališču so bile strašne in za danes marsikateriga neverjetne. Na nas je vplivala izselitev obupno. Povsod si videl samo objokane in potrte obraze. Drugi dan ponoči pa so nas natovorili na celovski postaji v vagonu in šlo je s strahom naprej v neznan. Po štiriindvajsetih urah vožnje smo prispeli na prvo postajo križvega pota pregnancev, v Schwarzenberg. Med potjo so nekateri morali izstopiti že v Hesselbergu. Nas so nastanili v kloštru v Schwarzenbergu in vsaka družina je dobila svojo celico za bivanje. Hudo nam je bilo po domu v tem mrzlem tujem svetu. Po kakih štirinajstih dneh so nas razporedili na delo v različne kraje. Med taboriščniki so bili tudi Ogrisovi pd. Miklavževi iz Bilčova.

Kmalu sem spoznala človeka sotrpinca, ki se je od drugih v marsičem razlikoval. Bil je srednjih let, dobrega videza in videti mu je bilo, da je nadpovprečno brihten. Predstavljala sem si ga kot učitelja med učenci. Zanimali smo se, kdo je ta mož in od kod je. Kmalu smo zvedeli, da je iz Bilčova. Razmere v taborišču so bile obupne. Nihče se ni brigal za nas in še manj za naše otroke oziroma otroke pregnancev. Po nekaj časa brezsilnega tavanja in obupa se spominjam tovariša Ogrisa, s kakšno vnemo in vero v bodočnost se je lotil dela, ki za takratni čas res ni bilo lahko. Videl je obupane in potrte sotrpince, ki so obupano taval sem in tja. Začel nam je vlivati vero v življenje, v prihodnost in v samega sebe. Zlasti je bodril tiste, ki so bili najbolj potrti in na pragu propada. Stalno nam je vlivljal pogum in pravilo, da bo kmalu bolje, da bo Hitlerizem propadel ter da se bomo spet vrnili na svoje domove. Prepričeval nas je, da mora zmagati pravica, samo potpeti je treba. V spominu imam še sedaj Maksa Grila, ki je bil že brez volje do življenja in na robu propada. Ogris mu je posvetil vso skrb, ga bodril in mu dal ponovno iskro življenja in zaupanja v sebe ter ga prepričal, da bo samo tisti preživel, ki bo vztrajal in imel vero v sebe in v prihodnost. Takšnih primerov pa ni bilo malo v taborišču. S svojo vero v zmago in pravico je rešil marsikateriga pred propadom. Seveda so mu nekateri tudi ugovarjali, češ „Vi pa že veste, da bo Nem-

da Marija ni samo mater božja Nemcev, temveč tudi drugih narodov. Od takrat naprej pa pater ni več molil Deutsche Mutter Gottes, temveč samo Mutter Gottes. Ko smo pobliže spoznali eden drugega, smo postali dobri prijatelji. Končno so postali tudi menihi antifašisti, saj so bili tudi žrtve hitlerjevskih oblastnikov — zaplenjeno je bilo njih imetje, njih delo pa močno omejeno. Od Nemcev domačinov seveda nihče ni vedel, kaj je Ogris zaigral na orgle ob koncu maše. Tudi pozneje, ko smo bili prestavljeni v taborišče Frauenaurach, je tam pridobil nekega študenta, žal se njegovega imena ne spominjam več, da je mladi rod učil glasbo. Med izseljenci so bili tudi Prušnikovi in med njimi tudi mali in nadarjeni muzik, danes učitelj glasbe, Vladimir Prušnik. Tudi njega je učil slovenske pesmi in tudi on je zaigral na harmoniko „Hej Slovani...“ Vladimir je bil še majhen, dosti manjši kot harmonika, pa je igral z vso močjo to upanja polno našo pesem.

Sele danes se v polni meri zavedam kaj vse je tvegala tovariš Janka Ogris, ko je bodril svoje sotrpince, jih podžigal, učil in jim vlivljal poguma. S svojimi dejanji in s pesmijo „Hej Slovani“ pa je tvegala celo svojo glavo, samo da bi dajal in vlivljal sotrpinom pogum in vero v zmago. Zaupali smo mu in ga spoštovali. Med izseljenci v našem taborišču je bil on človek, ki mu ga ni bilo primera. Nikdar nismo slišali od njega besed obupa, temveč vedno le besede poguma. Tovariš Ogris mi bo za vedno ostal v najlepšem spominu kot vzornik — človek zaupanja in človek, ki ni poznal strahu. Tvegala je veliko, samo da bi ostali močni in da bi preživeli strahote vojne. Bil je osebnost, ki je držala celo taborišče pokonci.

Tovariš Ogris, pogrešali Vas bomo v našem boju za obstanek na naši zemlji. Veliko takšnih mož — junakov kot ste bili Vi — bi potrebovali tukaj na Koroškem, neustrašnih, stanovalnih in z zaupanjem in lastne sile in v lastno moč. Mož, ki bi imeli korajžje kot Vi, ko ste se upali peti in učiti v času največje tiranije človeštva v Hitlerjevi Nemčiji, pesem Hej Slovani... in druge naše pesmi. Mož, ki se ne ustrašijo, če se je treba postaviti po robu krivici in ki imajo samo en obraz, danes ko vendar živimo v svobodi.

Tovariš Ogris hvala Vam za vse. Bili ste mi v pregnanstvu svetel lik, vzornik in upanje. Takšnega Vas bom ohranila za vedno v mojem srcu.

Kolenik Milka, roj. Lombar

Grablje pri Pliberku

Spet se je oglasila kruta smrt v našem kraju in iztrgala iz naših vrst Terezijo Kralj pd. Travarjevo Trezko.

Pred kratkim še polna energije in skrbi za druge, jo je zadela kap. Vsa prizadevnost zdravniške pomoči je bila zaman.

Pokojna izhaja iz znane Travarjeve družine. Vse svoje življenje — 72 let je preživela na rojstnem domu. Vsa njena skrb je veljala domu in domačinom. Vse svoje življenje je delala na domu in tam pustila svoje moči, skratka delala je za hišni blagor. V svoji skromnosti, dobroti in skrbi za druge, pa je žal prevečkrat pozabila nase, čeprav je tudi sama bila potrebna pomoči. Njena velika skrb je vedno veljala domačinom, da bi bili zdravi in srečni. Tako si pokojno dostikrat srečala, ko je nosila zdravila za svoje brate, sestro in druge, da bi ostali zdravi oz. da ne bi zboleli. Rada je pomagala drugim, nase pa na žalost pozabljala. Pri vsej njeni prizadevnosti pa je njeno plemenito srce bilo preobremenjeno in mnogo prežgodaj prenehalo biti. Po smrti bližnjega se šele zavedaš, kaj vse si izgubil ter da pokojna ni bila samo teta, temveč oseba, ki je vse svoje življenjske sile razdajala v blagor svojih domačinov.

Njeno truplo smo ob veliki udeležbi žalnih gostov položili v poslednje počivališče na libuškem pokopališču, da se tam spočije in v miru spi večno spanje.

Svojcem izrekamo naše globoko sožalje.

S. B.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob težki izgubi, katera nas je zadela v petek, 11. decembra 1981 s smrtjo našega očeta in deda

Janka Ogrisa

pd. Miklavža v Bilčovu

izkazali svoje sočustvovanje s številno udeležbo, izrekamo našo prisrčno zahvalo.

Posebna zahvala velja domačemu župniku Leopoldu Kasslu za pogrebni obred in ostalim duhovnikom.

Iskreno se zahvaljujemo govornikom Zveze slovenskih organizacij, Narodnega sveta koroških Slovencev, Slovenske prosvetne zveze, Zveze slovenskih združenj, Zveze slovenskih izseljencev, Enotne liste, Koroške enotne liste, Zvezne gimnazije za Slovence in domačega prosvetnega društva „Bilka“ za poslovljne besede z živim prikazom življenjske poti dragega pokojnika. Prav tako izrekamo prisrčno zahvalo domačinom in radiškim pevcem za pesmi žalostinke ob odprtem grobu.

Bilčovs, 16. decembra 1981

Vsi Miklavževi

Krška škofija ima novega škofa

Krška škofija ima novega škofa. Nasledstvo dr. Josefa Köstnerja je postalo aktualno, ker je le-ta sporočil svoj odstop. Po dolgem uganjanju je stvar sedaj jasna: papež Janez Pavel II. je za novega škofa Krške škofije imenoval 45-letnega dr. Egona Kapellarija, ki je pred tem opravljal dušnopastirsko dolžnost na graški univerzi.

Prejšnji četrtlet se je novi škof Kapellari, ki bo svoje dolžnosti kot predstojnik Krške škofije prevzel 22. decembra, predstavil zastopnikom koroških javnih občin. Obrazložil jim je svoje predstave in zamisli, kako bo v bodoče vodil škofijo. Ob tem pa je poudaril, da se bo sprva seznanil z dosedanjjo obliko poslovanja in da bistvenih sprememb v teku enega leta od njega nihče ne sme pričakovati. Povedal je, da bo skušal biti odprl do vseh, zlasti do tiska in da bo vedno povedal svoje mnenje, pri čemer bo upošteval tudi mnenje drugih. Menil je, da nihče ne

sme biti ekskomuniciran zaradi svojega gledanja, saj se po njegovem lahko srečujejo kristjani raznih grupacij.

Ta izjava pa je seveda bila nekakšen izziv za vprašanje zastopnika našega lista novemu škofu dr. Kapellariju, namreč, ali bo on prekal svojočasno ekskomunikacijo bralcev Slovenskega vestnika? Tozadevno je Kapellari odgovoril, da tega problema ne pozna in zato ne more dati konkretnega odgovora, da pa se bo o tej zadevi informiral in da je kasneje tudi pripravljen, se posebej z uredniki našega lista o tem pogovarjati. Dodal pa je, da ne kaže starih procesov na novo obnavljati. Zastopnik našega lista mu je odvrnil, da bo, kar zadeva ekskomunikacijo bralcev Slovenskega vestnika, našel dosti gradiva v arhivih škofijskega ordinariata, sicer pa tudi mi nismo za obnavljanje starih procesov, vendar zahtevamo popravilo krivice, storjene našim bralcem — torej izjavo, v kateri katoliška cerkev prekliče ekskomunikacijo, ki še danes velja.

V prepričanju, da bo novi škof Krške škofije dr. Egon Kapellari zadovoljivo rešil to vprašanje, mu želimo mnogo uspeha pri vodenju Krške škofije v kateri prebivajo pripadniki dveh narodnosti — slovenske in nemške.

MARIBOR — POHORJE

Priprave za svetovni pokal v ženski konkurenci

3. in 4. januarja prihodnjega leta bo v Mariboru, na Pohorju tekmovalje za svetovni pokal v ženski konkurenci. Priprave za ta smučarski cirkus so v polnem teku. Organizacijski odbor in tudi posamezne komisije, predvsem tehnična, so imele doslej že več sestankov: na njih so razpravljali o vseh podrobnostih organizacije.

Organizacijski odbor je razposlal vabila vsem pomembnejšim smučarskim zvezam. Pričakovati je, da bo 3. in 4. januarja zbrana na pohorskih smučiščih elita svetovnega ženskega smučanja. Mariborsko tekmovalje bo tembolj pomembno, saj bo Maribor eno od tekmovalj, na katerem si bodo skušale tekmovalke zbrati kar najugodnejše FIS točke pred svetovnim prvenstvom v Schladmingu. Častni pokrovitelj bo kot kaže, zvezna konferenca Zveze socialistične mladine Jugoslavije.

Po sedanjih podatkih bo na pohorski tekmi, ki je znana po tekmi za Zlato lisico, nastopilo okrog 90 tekmovalk iz vsega sveta.

V zvezi s to tekmo je Gozdno gospodarstvo Maribor uredilo in razširilo cesto, ki pelje od spodnje postaje vzpenjače do srednjega dela tekmovalne proge. Ureditelj te proge je pomembna zaradi dobre priprave tekmovališč (spodnjih).

Opozorjamo vse ljubitelje slovenske knjige, da si lahko BREZPLAČNO

IZPOSODITE KNJIGE v Slovenski študijski knjižnici. SSK ima svoje prostore v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva, Tarviser Straže 16, telefon 82 9 68.

Knjižnica posluje v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure, v sredo, četrtek in petek pa od 8. do 16. ure.

SSK dobiva nekako od l. 1974/75 ves obvezni izvod SRS. Poleg tega zbiramo tudi t.i. avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim skupinam ter poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi Vas nekatere zanimale.

Veselimose
Vašega obiska!

Slovenska študijska knjižnica
Tarviser Straže 16
9020 Celovec

KRATEK IZBOR KNJIŽNIH NOVOSTI SLOVENSKE ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

- PALMER Lili: Objem ima svoj čas, psihološko-ljubezensko-pustolovska zgodba, 2 dela
- ŽELJEZNOV Dušan: Onstran Urala in Kavkaza, topopisni in drugi dnevniški zapiski, 380 str.
- Vse o šivanju, krojaški A-Z za domačo rabo, 504 str., il.
- VIDMAJER Janez: Zelišča, čaji in kozmetika, 325 str., il.
- Smučanje, enciklopedični priročnik, 219 str., ilustr.
- TOKAREV S. A.: Vera v zgodovini narodov sveta, 417 str., ilustr.

ZA MLAJŠE BRALCE

- MILNE A. A.: Pu in njegovi prijatelji, otroška igra, 48 str., ilustr.
- ARHAR Vojan Tihomir: Pastirček Jani, otroška slikanica, [16] str., ilustr.
- GRAFENAUER Niko: Pedenjped, otroške pesmice, [24] str., ilustr.

Tržaško slovensko gledališče gostovalo na Koroškem

S petimi predstavami po koroških cerkvah je od 5. do 8. decembra gostovalo Slovensko gledališče iz Trsta. Vsakoletno predstavo v celovškem mestnem gledališču je tokrat nadomestila nenavadna uprizoritev, ki je deloma nagovorila popolnoma „netradicionalno“ publiko.

Himnična trilogija — kakor avtor sam imenuje svojo tragedijo — ima za osnovo svetopisemsko zgodbo o obsodbi Kristusa. Od tod naslov drame: Proces. Pisatelja v prvi vrsti zanimajo človeški značaji in njihov odnos do dobrega in zla, gledajoč skozi prizmo koristoljubja.

Ivanu Mraku je zato primarni problem človekova vest, njegova odgovornost predvsem pred samim seboj. Osebo Kristusa čutimo samo v ozadju kot preizkusni kamen človeškega bivanja. Silno impresivno je zato Pilatovo umivanje rok — njegove krivde voda ne more oprati.

Ta tema še danes ni izgubila na svoji aktualnosti. Kot pravi avtor: „Pilatova krivda je v procesu najtežja.“ Čeprav bi mogel, ni preprečil zla. Ali ni tudi danes tako, da si rečemo ob vseh mogočih norijah vojn in oboroževanja, ki jih delajo države ali posamezniki: jaz nisem kriv, tako so odločili drugi. Vest in odgovornost — danes vse prevečkrat izgovorjeni s posmehom — oboje vse preradi zavrnemo na tuja ramena.

Igralci tržaškega gledališča so svojo nalogo opravili z globino in močjo, ki je presunila. Odlična režija Maria Uršiča in enostavna, a zato toliko bolj učinkovita scena Marjana Kravosa ter vzdušje v gledališki predstavi nenavadno okolje — vse to je pripravilo izjemen gledališki dogodek na Koroškem.